

Monumente istorice din J. Bacău

1. Bacău	Precista	zid	1491
2. "	Sf. Ioan	"	1806
3. Beryunți	Adormirea	"	1774
4. Blăgești	Cuv. Paraschiva	"	1838
5. Mnt. Bogdana	Pogorârea Sf. Duh	"	1660

Borzești Sf. Nicolae 1836
(Bătrâșeni)

Prălea (Blidari) Sf. N. post Mnt 1771

Prisaca Mare - Bogdan Sf. Ili. lemn

Șnești - Busuina Sf. Vrs. lemn

Lăeni - Buzănești 1790 lemn adusă din V. Rea

Gârbovana (lăini)

Blăgești "

Halăgii - Drăgănești lemn. Sf. Ili.

~~Șnești - Ștefan (lemn) Sf. N. 1812~~

~~Prălea - Mărgineni~~

~~Șnești - Lăleșii~~

~~Șnești - Leontinești~~

~~Vernești - Leorola~~

~~Buzănești - Poarta~~

~~Târn. Ocoleni~~

~~Blăteni - Părușeni~~

~~Șnești - Petrești~~

~~Valea Jălcăii - Părușeni~~

(6)

(18)

(34)

(11)

(11)

(9)

(4)

(1)

(1)

Târnava Mare

T. Mică

Sibiu

Făgăraș

Brasov

Alba

Nasrad

Jomeș

Mureș

- Relig. ~~Agarliciu bis. fort.~~
~~Agnita " "~~
~~Alma sas. " "~~
~~Archita~~
~~Atel~~
~~Beia~~
~~Biertan~~
~~Bratei~~
~~Buia~~
~~Bunesti~~
~~Buzol~~
~~Cata~~
~~Ruxca~~
~~Loppa mare~~
~~Cris castel~~
~~Crit~~
~~Darlos~~
~~Drauzeni~~
~~Dunardorf~~
~~Fetita~~

- ~~Băgaciu~~
~~Bălaciu~~
~~Bogza~~
~~Bociu~~
~~Linadia~~
~~Curd~~
~~Cyrciu~~
~~Jidocu~~
~~Micăsasa~~
~~Prool~~
~~Prostea mare~~
~~Sânzinetary~~
~~Senerey~~
~~Smita~~
~~Soroștin~~
~~Tapu~~
~~Tătărlău~~
~~Velt~~

- ~~Alțina bis. fort.~~
~~Aminas gid bis.~~
~~Apoldul de ses. bis. coz.~~
~~Aurig~~
~~Boita~~
~~Brad~~
~~Coșolt~~
~~Chirpăr~~
~~Cisnădie~~
~~Cisnădieșara~~
~~Ciștina~~
~~Daia~~
~~Dobârcă~~
~~Marbora~~
~~Gușterita~~
~~Hosman~~
~~Marșott~~
~~Mărcușea~~
~~Noerich~~
~~Noiel sas.~~

- ~~Bărciu~~
~~Boita sas.~~
~~Cineșel~~
~~Cineșor~~
~~Felnaș~~
~~Loșna~~
~~Mergindeal~~
~~Răstău~~
~~Săpșat~~
~~Somartin~~
~~Ticuzub sasese~~
~~Soars~~

- ~~Băran~~
~~Brasov~~
~~Caldeș~~
~~Cristian~~
~~Felidăra~~
~~Ghimbar~~
~~Hăleșu~~
~~Harșan~~
~~Măgureș~~
~~Premer~~
~~Răznoor~~
~~Răstău~~

- ~~Aina bis. fort.~~
~~Calăuș~~
~~Vigint sasese~~
~~Alba Iulia~~
~~Aldof~~
~~Berghiu~~
~~Beruni~~
~~Mănărade~~
~~Vingard~~

- ~~Bătrita~~
~~Dumitra mare~~
~~Herina~~
~~Petriș~~

- ~~Reghin sas.~~

- Cetate ~~Fiscriu~~
~~Frâna (Axente Sever)~~
~~Heindorf~~
~~Homocid~~
~~Humbrechtin (Movid)~~
~~Jacobeni~~
~~Ighizel~~
~~Jibout~~

- ~~Laska mare~~
~~Măgurei (Petisor)~~
~~Mălănerav~~
~~Medias~~
~~Merechiza~~
~~Meyendorf~~
~~Măgureș~~
~~Moardas~~

- ~~Movid~~
~~Mozna~~
~~Motșdorf~~
~~Nemșă~~
~~Neluz~~
~~Novel sas.~~
~~Petșdorf~~
~~Richizel~~
~~Roșău~~

- Reps. Puzos
~~Răz~~
~~Saschin~~
~~Seica mare~~
~~" mica~~
~~Selenul mare~~
~~Sighisbana~~
~~Șoab~~
~~Șoars~~

- ~~Rociu~~
~~Rosia sas.~~
~~Rusi~~
~~Săcărăt~~
~~Sebesul sas.~~
~~Selimbăr~~
~~Sibiu~~
~~Shimic~~
~~Sura mare~~
~~" mica~~
~~Tălmăci~~
~~Turmeș~~
~~Turmeș Rozu~~
~~Urșar~~

- ~~Stena (Dacia)~~
~~Sulimbou (Dealul Frâneas)~~
~~Apold (Trapold)~~
~~Ungura~~
~~Valchid~~
~~Viscri~~
~~Vornic~~

- Invent. mon. ist. Coșbi
Siguriu

Istorie

Moldova

1241-1245 Un veac stapanire mongola

1211-1225 Cavalerii Teutoni

organizatii taranesti, formatii politice pre-fendale. Populatie ortodoxa.

Paduri, constructii de lemn.

1334 Colonisti catolici Baia - formatie prestatara ¹³⁴²

Carol Robert de Anjou ales rege 1308 - Ludovic
expeditii rãgãrnice împotriva tatarilor
în anulul Moldovei 1345

Voievod Dragos 1347 ⁻¹³⁵⁴ feudal al coroanei maghiare
Lea. XIV feudalitatea Maramureșana

Expeditia lui Dragos pas Oituz - Roman
pe Moldova în sus - Baia - Siret

Sca 1354-1363

Bogdan 1363-1367 pas Paislop - Siret
Bãntãuti

Latcu

Petru I - Mugat 1375-1391

Alexandru cel Bun 1400-1432

Stefan cel Mare 1457-1502

Bogdan 1504-1517

Stefãniã 1517-1527

Petru Rareș 1527-1545 2 domnii

Ac. Lăpușneanu 1552-1568 "

Prototip Trilob

1 (4)

Siret

cca 1375

Mirăuți refăcută
Humor ruine

Moldovita "

4

Proboata Veche 2 " 1465

Pulma 1 1466 Trilob ca Turlos

Pătrăuți 1487

Milizați 1487

Sf. Ilie 1488

Voronet 1488

Vaslui 1490

Bacău 1491

Hârlău 1492

Iasi 1492

Dorohoi 1495

Popăuți 1496

Taglău 1497

Neamț 1497

Sf. Dnu Hartau 1542

Sf. Gh. Botozani 1551

Adorm. u 1552

Bistrița 1554

S. Sucevița 1582

Sf. Gh. Suceava 1514-22

(32)

Proboata 1530

Humor 1530

Moldovita 1532

Cozula 1532

Sf. Dnu Suceava 1534

Horodnicea 1539

Râpa 1542

Episc. Roman 1542

Prototip

dreptunghiular - Jura Tuala

a) Rădăuți

bazilical

cca 1365

1

Sec. XIV - XV

navă unică

Mnol Neamț

Piatra

Lujani

1452

Dolhești

1481

Proboata Veche

1465

fundatii
"

fundatii

6

Stefan cel Mare

Sec XV - XVI

Borzesti

1493

Războieni

1496

Piatra

1497

Bălinești

1499

Arbore

1502

Beușeni

1502

Dobrovăț

1504

+ gropniță

Pârhanți

1522

+ pridvor

Cotmari

1496

Sipote

1507

Văleni

1519

Băia

1532

Tg. Frumos

15--

Botosani

1552

Slătina

1562

Drept, cuturală
Zăhărești 1542

15
22

Influență gotică plan dreptunghiular
contraforti exteriori
Acoperișuri separate
detalii de piatră ancadramente, socluri, cornișe

Influență bizantină plan trilobat
Compartimentarea interioară ortodoxă
structura boltilor
decorația ceramică

după Ionel

Bogdan

Laton Stetcu (Stefan) + Margareta (Mugata)

Stefan - Petru I. Roman + Anastasia

Stefan + Alex. Bogdan - Mihail - Iorga Alex. cel Bun

după Al. Busuioceanu

Magazinul Istoric

BOGDAN vv.
1363-69

LATCU vv.
1369-77

Costea + Margareta

Anastasia
+ 1420

PETRU vv.
1377-1392 Roman - fiica Mugatei

Mugat - Mugata

ROMAN vv.
1392-94
Anastasia

Ivaycu
1394-400

STEFAN vv.
1394-1399 Mihai

IUGA vv.
1399-400 Alexandru Bogdan Alexandru

ALEXANDRU cel Bun vv.
1400-1432 Bogdan jup

Ana

Ana (Neacpa)
Stancel (Stanca)
Rîngala (Maria)
Mareca
Vasilica
Anastasia

ROMAN vv.
1408-47

Vasilica

ILIAS vv.
1431-33
1435-1442

Bogdan jup.
1432

STEFAN vv.
1433-47

Maria Dulcescu

BOGDAN vv.
1443-51

Oltea (Maria)

PETRU ARON vv.
1451-52
1454-57

Ana

PETRU vv.
1443-48
1448-49
Sora lui Iancu
de Hunedoara

Alexandru
1429-30

Chiajna
STANCIU Marela
+ 1479

ROMAN vv.
1447-48

ALEXANDRU (OLEHN) vv.
1452-1455

Alexandru Alexandru

STEFAN CEL MARE vv.
1457-1504

Calpina
Maruca
Eudokia de Kiev
Maria de Mangup
Maria Munteanca
Maria din Hovilova

PETRU ARON vv.
1451-52
1454-57

Ana

PETRU vv.
1443-48
1448-49
Sora lui Iancu
de Hunedoara

Alexandru
1429-30

Chiajna
STANCIU Marela
+ 1479

Ioachim Ion Carstea Maria Sora Crajdaru
Sembres Isara Vorud
(Dolhepti)

Minga
1463-76

Miroslava
1491

Alexandru
1464-46
Margareta
Draggi

Elena
1466-505
Ivan

Petru
1471-80

Bogdan
1473-74

Ilias
1473

Ana
1499

BOGDAN (VLAD) vv.
1504-37

Elisabeta
Stano
Nastasia
Alexandru (fiica lui Mihnea cel Rău)
Anastasia (mama lui Alexandru Lupulescu)

STEFANITA vv.
1527-1527

Marta (neacpa)
Teodor
Wionianki

STEFAN (LACUSTR) vv.
1538-40
Cueajna

PETRU RAREȘ vv.
1527-1538
1541-1546
Maria
Elena Cotarina

Petru
1458-76

Vasco
1465-67

Neacpa
Dragne

Dumslava
1471-500

Scurta povestire istorică despre Sf. Măst Neamtu
C. N. Tomescu Prof. universit. Ed. Măst. Neamtu 1942
Ogorul Domnului Vol. XXII

- P. 74 Pod de piatră peste Magherița monahial Victor 1805
- P. 75 Turn clopotnița Poarta inf. Alex. cel Bun sec. XV
cu Paraclis Buna Vestire meșter N. Cernovski - Staret Ilarie 1821
Clopotul mare 1750 returnat 1875 2500 Kg
Clopot cu numele lui Ștefan cel Mare 1493
Poarta de stejar cu inscripția din dos egumen Varbiam 1769
Pictura gongului sec. XVI repictată sec. XIX
- P. 80 • Arhondovac parter - se păstrează în placă cu inscripția din 1813
pt. 6 cizmele deschise de visternic. Iorobache Bals
În stanga clopotniței jos a fost vechea ecleziarhie din 1549
gădită sub Iliș Vodă.
Paraclisul Adormirea + aripa Nord până la pingul
Veniamin Costachi 1809
Pingul unde a fost instalată un timp cea de a doua tipografie
Biblioteca 10.000 volume.
- Biserica mare Înălțarea Domnului 1486-1497
1813 A fost zugrăvită în fatada Sud
1829 A primit 2 turnuri mari de stejar zugrăvite
1862 după incendiu i s-au luat turnurile
1938-39 S-au îndepărtat turnurile exterioare
- P. 83 Toaca de aramă cu inscripția latină 1887
- P. 84 Pictura Scene originare Naos parții N și Sud la Vest de absida
Pictura actuală repictată în 1830 staret Domation
- P. 89 Ușa de fier spre Naos 1830 de meșteri aduși din Austria
Policandra 1889
- P. 91 Cutremerul din 1472 a sformat biserică lui Petru Muzat
Trupul lui Ștefan decapitatul a fost mutat de acolo în
biserică mare. Piatra are data 1447 deci înaintea începerii
construcției bisericii

P.107 Crucea lui Iosif Muzat (1400) reparată la 1598 de Logofătul Dumitrescu (inscripție)

P.108 Aghiasmatra 1836 Staret Harolarie
Cristelnita de piatra 1847 Staret Neonil

P.109 Paraj din nou 1876 Staret Pimotei
Fontana cu 2 roți 1812 reînortă 1876

P.111 Balnita 1846 Staret Neonil - Elena Donici

P.118 Cerdacul Icoanei Crucea cu inscripție 1839 Neonil

P.124 Schit Vroidenia
1749 biserică de lemn lungă alta veche (Refăcută la 1790)

1849 biserică nouă de zid Neonil

P.126 1873 Pridvor și inscripție

↓
mutată la Lunca

P.130 Schit Pocrov Acoperământul M. Domnului 1714 Palomice

(pictată 665) (?)

P. 92
(pe p. 15)

Teama Maicii Domnului achisă de Ștefan decapitatul
dormită lui Al. cel Bun. de împăratul Ion
Baloagea la 1424 - Pe spate ucama Sf. Gheorghe
Îmbrăcății pe față 1844 de Elena Sturza, El. Hrisoverghi
cu inscripție, spatarul Prăjescu și cronometrul Ghenadie
" pe spate 1845

P. 93

Catapetasma sec. XIX - Cea veche este reproducă de
monahul Gherasim în stampe la 1821

P. 94

Acrul lui Silvan 1437 dăruit de Ștefan decapitatul
Falon 1838 Elena Sturza

P. 98

duse la Moscova în 1916
Evangelia Mitrop Teoctist manuscris pergament 1512
cu inscripția zidirii bisericii și botălicei din coobrii Cosminului
Pomazhiarul lui Ștefan cel Mare 1502
Crucă din lemn de măsline 1560 Mitrop. Gheorghe
Crucă în albastru 1558
Manuscris Evanghelie 1436 și 1555

P. 101

Biserica Sf. Gheorghe

Pe locul ei a existat de la 1393 biserica Înălțării a lui P. Murgat
care a căzut până la antreniment din 1472 29 August
din ruina (pietrușică) s'a zidit o curnie lăsată după 1497
în părăsire din cauza că aflăm biserica nouă.
La 1540 Alex. Cornușă zidește peste vechea temelie, o
trapeză care durează până la 1720

P. 102

1720 Elena Cantuzino prefere trapeza în paracelis.
1794 Restaurare de boierul Harza
1826 Staretul Domation îl zidește din nou, distrus de
incendiu în 1862
1865 Staretul Timotei înăște zidăria peste temeliele vechi
Înălță peretii și ridică 3 turle.
1902 și Refacerea soarelui de piatră
1934

Trapeza

Refăcută la 1912
Cuprinde 500 persoane Clopot din 1793

Șchit Bogoslov

P. 106

A existat o bisericuță de lemn înălță la 1402
care a durat până la 1834. Mutată la Grapi (?)
1835 Biserica actuală. Subsoliul există sub
vechea biserică (?)

LISTA PRINCIPALELOR INSCRIPTII

I. Pisniile și inscripțiile de pe clădiri :

1. Pisania deasupra intrării sudice a bisericii principale,
18. 1t. înscrisă de un chenar din frunze de acat.

" Doamne Iisuse Hristoase primește acest hram care s-a zidit cu ajutorul tău, întru slava sfintei și slăvitei dela pământ la cer înălțarea ta, și tu, stăpîne, acopere-m cu mila ta, de acum și pînă în veac. Ioan Stefan Voevod cu mila lui Dumnezeu, Domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod a binevoit și a început ș-a zidit acest hram, pentru rugăciunea sa ș-a Doamnei sale Maria și a fiului, său Bogdan și a celorlalți fii ai săi și s-a săvîrșit la anul 7005 / 1497/, iar al domniei sale anul 70 patruzeci și cel dintîi curgăter, luna lui Noembrie în 14. "

N. Iorga : Stefan cel Mare și mănăstirea Neamțului. Bul.Com. Mon.Ist. 1910, p.

N. Iorga : Contribuții la istoria bisericii române. Analele Ac.Rom. 1911-1912, XXXIV, p.458

2. Pisania unei trapeze azi dispărute. A fost citită de Narcis Crețulescu într-un ceaslov rusesc din anul 1742 dela Kiev, în Pescar-scaia Lavra.

" Cu voia Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, iață eu, robul lui Dumnezeu, noi Alexandru Voevod, cu mila lui Dumnezeu, domn al țării Moldovei, bine am voit, cu a noastră bună voie, de am început și s-au zidit această trapezare și cuhnie cu toate ale lor chilii și beciuri ca să fie pen ru slujba rugăto-rilor noștri părinți dela sfînta mănăstire Neamtu unde se prăznuiește slăvita înălțare, săvîrșindu-se prin slugile noastre credincioșii boeri Miron cu Vartic, la anul 7048, Octombrie 16.

Ms. 5698, f.36 v. A.e Rom. Narcis Crețulescu

I N S C R I P T I I .

Principalele pisanii și inscripții în legătură cu construcțiile mănăstirii :

1. Pisania bisericii, încadrată deasupra ușii de intrare depe fațada sudică a bisericii, încadrată de un chenar sculptat, cu palmete :

+ Doamne Iisuse Hristoase, primește acest hram care s-a zidit, cu ajutorul tău, intru slava sfintei și slăvitei dela pământ la cer înălțarea ta, și tu, stăpîne, acopere cu mila ta, de acum și pînă în veac, Ioan Stefan Voevod cu mila lui Dumnezeu, Domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a binevoit și a început ș-a zidit acest hram, pentru rugăciunea sa și a Doamnei sale Maria și a fiului său Bogdan și a celorlalți fii ai săi și s-a săvîrșit la anul 7005 (1497), iar al domniei sale anul patruzeci și cel dintîi curgător, luna lui Noembrie în 14 ".-

Bibl.:

N.Iorga : Contribuții la ist.bis.rom.Anal.Ac.Rom.1911-1912 (XXXIV), p.458.

2. Pisania care a existat deasupra intrării unei trepeze azi distrusă :

" Cu voia tatălui, cu ajutorul fiului și cu săvîrșirea sfintului Duh, iată eu, robul lui Dumnezeu, noi Alexandru Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Țării Moldovei, bine am voit, cu a noastră bună voie de am început și s-au zidit această trepezare și ohnie cu toate ale lor chilii și beciuri ce să fie pentru slujba rugătorilor noștri păriși dela sfînta mănăstire dela Neamțu unde se prăznuiește slăvita înălțare, săvîrșindu-se prin slugile noastre credincioși boeri Miron cu Vertic, la anul 7048 (1540), Octombrie 16 ".-

Bibl.: Данъ Духовнаго Манускрипта nr. 5698, f.36 v. al lui Narcis Crețulescu, bibl. Ac.R.P.R. (pisania a fost copiată dintr-un cealalt rusesc din anul 1742 aflat la m-rea.Peer-seia Lavra din Kiev).

3. Pisania clisiarniței / veștmintăriei / , azi dispărută

" Cu voința Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfantului Duh, iară eu smeritul Teodosie, episcopul sfintei episcopii dela Rădăuți, bine am socotit și am făcut această cliseriarniță în zilele binecredinciosului domnului nostru Ion Iliș, fiul lui Petru Voevod cu mila lui Dumnezeu s-auxa-xtării Domn al țării Moldovei, în anul 7057 /1549/, Iunie 7 ".

*. N. Iorga : Contribuții la ist. bis. rom. An. As. Rom. 1911-1912, XXXIV, p. 463

D. Dan : Cronica episcopiei de Rădăuți. Viena, 1912, p. 211

4. Pisania chiliilor

" Aceste chilii depe cum să văd cu beciuri s-au făcut în zilelele binecredinciosului și de Hristos iubitorului domn Mihail Suțul Voevod de prea esfinție sa Iacov Stamate Mitropolitul Moldovei spre veacina sa pomenire, care s-au s-auxa-x început în vremea părintelui Starețului Paisie la anul 1794 Aprilie 1 și s-au săvîrșit la anul 1796 Septembrie 3 ".

Bals, G. : Bis. mol. XVII & XVIII, p. 381

5. Pisania și chiliilor unde a stat Dionisie duhovnicul, azi dispărută :

" Aceste chilii s-au zidit în zilele și stăpînirea prea înaltatului domn a mării sale Scarlat Alexandru Calimah Voevod și a preoesfințitului și de Dumnezeu alesului chiric chir Veniamin Costache mitropolit Moldovei și s-au făcut din temelie de cătră mine nevrednicul și smeritul Ilarie arhimandrit și stareț sfintelor mănăstiri Neamțul și Secul și cu miluirea binecredincioșilor și de Hristos iubitorilor patrioți, a cărer lucru începîndu-se ~~Zădărnica / lăia, care /~~

3. Pisania clisiarniței, azi dispărută :

" Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfintului Duh, iată eu smeritul Teodosie, episcopul sfintei episcopii dela Rădăuți, bine am socotit și am făcut eaceastă clisarniță în zilele binecredinciosului domnului nostru Ion Ilie, fiul lui Petru Voievod cu mila lui Dumnezeu Domn al țării Moldovei, în anul 7057 (1549), Iunie 7 ".

Bibl .:

Dan, D. : Cronica episcopiei de Rădăuți. Viena, 1912, p.211

Iorge, N.: Contribuții la ist. băs.rom. Anal.Ac.Rpm.1911-1912 (XXXIV), p.463.

4. Inscripție dela biserică Sf.Ioan Bogoslovul :

" Pan Dumitreșcu Vel Logofăt (a făcut) pentru biserică unde este gram A.G. (Arhistratigul Gheorghe) anul 7100 (1592)."

Bibl.: Arhiva soc.știin.și lit. Iași, 1908(XIX), p.378.

5. Inscripția de pe poarta de lemn a mănăstirii:

1769 " Această poartă a făcut-o părintele Verlaam Dinga egumen ot Neamț leat 7277 m(e)sita Ma(1) 9 ".-

Bibl.: Arhiva soc.știin.și lit.Iași,1908(XIX),p.371.

6. Pisania unui corp de zidărie chilii :

" Aceaste chilii de pe cum să văd cu beciuri s-au făcut în zilele binecredinciosului și de H(ri)s(tos) iubitorulu(1) domn Mihail Suțul V(oe)vod de preosfin(ți)e sa Iacov Stamate Mitropolitul Moldovei spre veacul sa sa pomenire care s-au început în vremea părintelui starețului Plasie la anul 1794 Aprilie 1, și s-au săvârșit la anul 1796 Septembrie 3 ".-

Bibl.: Arhiva șco. știin-și lit.Iași,1908(XIX),p.89

7. Pisania unui alt corp de chilii :

" Aceste chilii s-au zidit în zilele și stăpînirea prea înălțatului domn e mării sale Scariat Alexandru Calimah Voievod și e preosfințitului și de Dumnezeu alesului chiric chir Veniamin Costache, mitropăbit Moldovei și s-au făcut din timiile de către mine nevrednicul și smeritul Ilarie arhimandrit și stareț sfinte-ăor mănăstiri Neamțul și Secul și cu miluirea binecredind oșălar și de Hristos iubitorilor patrioți, e cărui lucrul începindu-se

dela ziua înfla e lui Aprilie 1819 și s-au săvârșit la luna lui Septembrie în ziua l-a, care spre veșnica pomenirea noastră și a tuturor fericiților ctitori și făcători de bine care au ajutat s-a au însemnat pe această piatră".-

Bibl.: Arhiva soc.știin.și lit. Iași,1908(XIX),p .182-183.

dela ziua întâia a lui Aprilie 1819 și s-au săvârșit la luna lui Septembrie în ziua 1-ia, care spre veșnica pomenire a noastră și a tuturor fraților fericitelor steteri și făcători de bine care au ajutat s-au însemnat pe această piatră ”.

Pbl. în " Arhiva sec. științ. și lit. Iași 1908, XIX, p. 182-183

6. Pisania de deasupra ușii trapezei :

" Cu voia Tatălui, cu lucrarea Fiului și cu săvârșirea sfinului Duh, tot lucrul zidirei, adică din prejurul sfintei mănăstiri Neamțu, cu beciurile lor depe dedesupt, facerea paraclisului încă ridicarea clopotniței și alte cîte se văd, ce întru slava sfintei și cea de o ființă și de viață făcătoarei Troiți, și întru cinstea prea sfintei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea fecioarei Mariei, s-au început dela anul 1819 Mai în 3 zile, și cu urmarea ce se arată în cele două partamenturi, în anul tulburărilor 1821, la Octombrie 26, au luat sfârșit cuvîntul. Iarăși prin cea multă osteneală și silință din suflet a Prea cuvioșiei sale chir Ilarie arhimandrit și stareț al sfintelor mănăstiri Neamțu și Secul și spre slava și mulțumită către Dumnezeu, veșnica lor pomenire" .

Arh. sec. științ. și lit. Iași, 1908, XIX, p. 181-182

7. Inscricția zugrăvită deasupra intrării pronaosului bisericii principale :

" S-au zugrăvit această biserică după cum se vede, cu altariul și cu amîndouă pridivearele, în zilele Prea Înălțatului Prea Blagovestivului singur stăpînitorului marelui Domn și Împărat a toată Rusia Nicolaș Pavlovici, fiind înalt cîrma bisericii Moldovei chirie chir Veniamin Costachi, prin osîrdis pre-cuvioșului arhimandrit, și stareț a sfintei mănăstiri Neamțului și Secului, chir Domețian și cu ajutoriul patrioșilor, prin mîna lui Vasilsche Chițăscu și Basili Eliwan zugrăvi din Suceava, la anul 1830, Iunie 18 ”.

N. Iorga : Contribuții la ist. bis. rom. 1911-1912, XXXIV,
p. 474

8.

12. Inscricția dela cișmeasa cea veche de lângă biserica Sf. Gheorghe :

" Această cișme s-au făcut în zilele prea blagocestivului singur stăpînitorului Marelui Domn și împărat a toată Rusia Nicolae Pavlevici, ipreci și cîrma bisericii Moldovei era Preosfințitul Mitropolit chir-chir, Veniamin Costache, prin esîrdia prea cuviosului Arhimandrit și stareț sfintelor mănăstiri Neamțului și Secului chir Dometian și cu ajutorul patrioților sa 1830 Martie 20 ".

13. Inscricție pe aghiazmatarul mare de dinaintea porții :

" Acest aghiazmatar s-au făcut prin sîrguința prea cuviosiei sale chir Neomil arhimandrit și stareț sfintelor mănăstiri Neamțului și Secului 26 April 1847 ".

Inscricția amintind refacerea aghiazmatarului :

" Acest aghiazmatar s-au prefăcut la anul 1876, prin esîrdia Prea Cuviosiei sale Stareșul Timoftei, Mastru fiind Duhevnicul Gavriil din acest seber ".

14. Inscricția dela biserica Sf. Gheorghe :

Bibliografie

Palatul din Potlogi

raionul Tite
reg. București

1697 Sept. 1 - 1698 August 31 (7206)

Pisane pe o piatră fixate deasupra intrării -
Stema Țării Românești deasupra într'un medalion
Ramă cu motive vegetale și ornamentele.

A aparținut colecțiilor Palatului Artelor din București
foștul local al Muzeului Militar din Parcul Libertății

Aceste case din temelie lor sunt înălțate de luminatul
domn Io Costandin Basarab Voievod zăului său
Costandin Brâncoveanu, începându-le și sfârșindu-le
la leat 7206 și la al gecelea an al domniei sale,
ispravnic fiind Mihai vt. postelnic Corbeanul.

7206
5508
1698

Bibliografie.

1. N. Jorga "Inscripții și însemnări" în "Studii și documente" XVI (1909) p. 153
2. V. Drăghiceanu "Curțile domnești Brâncovenesti" III. Potlogii în "Bul. Com. Mon. Ist." III (1910) pg. 53
3. V. Drăghiceanu "Palatele noastre domnești" pg. 15 și 20
4. V. Drăghiceanu "Curțile domnești Brâncovenesti" în "Monumentele noastre istorice în lecturi ilustrate alese orânduite și publicate pe seama tinerimii școlare" de Al. Lupedatu pg. 166
5. N. Jorga și G. Balș "Histoire de l'art roumain ancien" pg. 241.
6. Const. G. Giurăscu Istoria românilor Vol. II 2 pg. 202.

Bibliografie 2.

- C. Nicolescu Locuințe domnești în cuprinsul mănăstirilor.
SCIA 1954 3-4 pg 63
- St. Balș Vechi locuințe boierești în Gorj SCIA 1954 3-4 pg 83
- T. Voinescu Note asupra curții și bisericii din Pöjești
SCIA 1957/12 pg. 75
- G. Gane Tracuta Vieții de Doamne și Domnile
pg 422 (București)

Curtea Domnească - aici are loc un palat nou cu trei etaje cu o impunătoare scară de marmură și cu o baie tot de marmură, dar reparată tot ce începea a se deteriora, înălțând turnurile de la porți, înregistrând pe unul din ele cu un ceas veșnic, făcând o frumoasă grădină în gust italian, în mijlocul căreia mai construie un foisor și una bella loggia (del Chiaro) în care obișnuia a mânca și a se odihni în timpul verii, în mijlocul florilor care, în special, erau orânduite de grădinarul său, Francez din Constantinopol.

Marele grădinar levantin, șeful bucătăriei un Francez Gercan
capul sufragilor un Neamt și Maltei.

Podul Moșoara a fost construit de Brâncoveanu

- De comparat tipul caselor domnești din Muntenia cu palatele din Andeal din acea vreme. - *Notă: Andeal și Tratal sat, satul Sebestien.*
- Idem Moldova.

Bibliografie

Isvoare

- ✓ *Croniciari Munteni* Vol. II Buc. 1961 (Radu Greceanu)
- F. I. Julger *Geschichte der Transalpinischen Dagiens* Wien 1781 pg 49
- ✓ A. M. del Chiaro *Istoria delle moderne rivoluzioni della Vallachia*
Paul de Alep.
Lamottraye
- Sestini *Viaggio per la Valachia, Transilvania e Ungheria* Firenze 1815 pg 11
Vol. I p. 208 Vol. II p. 217
pg 96
- Jon Ghica *Scrisori către Alexandru* Buc. 1903 pg 428-32
- Convorbiri economice* Buc 1879 pg 592-95

Studii

- Jonescu Gion *Colatoria lui Carol al XII lea în Revista nouă* 1890 pg 76
- ✓ C. C. Giurescu *Istoria Românilor* Vol. II 2
- ✓ V. Brăghiceanu *Curțile domnești Brâncovenesti*
  - 1706 ✓ Doicești BCMi 1909 pg 101
  - 2 Stefan 1702 ✓ Mogoșraia BCMi 1909 pg. 149-163
  - 1 Constantin 1698 ✓ Potlogi BCMi 1910 pg 49-70
  - 3 Brâncușanu 1706-1707 ✓ Brâncoveni BCMi 1911 pg 49-78
  - ✓ Casa din Măgureni BCMi 1924 pg
  - Casa dela Afumati BCMi 1910 pg 95
- Convorbiri literare - Curtea din Golești*
există la 1702 București BCMi 1926 pg 7
- ✓ N. Jorja *Casele din Filipești* BCMi 1915 pg 1
- ✓ Ae Fagority *Casa din Mărgineni* BCMi 1926 pg 108

34.50
425

3875
3

11625

Paul de Alep

Moldova Jan. 1653 - ~~XI~~ - 1653

Munteni XI 1653 Matei Basarab
Chin Jerdan

Moldova VI 1654 - Rusia

Rusia - Moldova Aug. 1656

Munteni Oct 1656

Dobreni Sept. 1657

Galati pl. Oct. 1658

Jovare

Ironicar (R. Greceanu)

Del Chiaro

Julger in V. Draghiceanu - Potlogi -

La Mottraye III - Mogozobion

Christhull Lord Paget II Bucuresti

Sestini Viaggio da Costantinopoli a Bukaresch fatto l'anno 1774 - Roma 1794

Istorie

C.C. Giurescu

Istorie României Vol. III

Lista vevogilor

B. Brancovan

Paul din Alep - Jan. 1653 - 1658

pg 989 Filipesti (in C. Giurescu)

Matei Basarab } 1632-1654

pg 116 Tgiste (in G. Ionescu)

Const. Jerdan 1654 -

pg 17 [Cotieni (in G. Ionescu) V. Draghiceanu]

Mihnea III - Cantac.

1669 Dobreni (in G. Ionescu) M. Gureni

1664 Bucuresti (C. G. Ionescu pg 422)

uu uu uu

Andronic

Constantin Postelnic (Elinar) -

Constantinopol 1593
vine în țară ca 1633
+ suagor 1663

Drăghici (Pauna) - Șerban Vr.

Matei - Jordache - Mihai
spătar
Toma
spătar

Pârou + Hurezu 1692

Șerban + 1709

Constantin

Grigore

Palate

16 -- Filipești Postelnic

P. de Alep
N. Jorga - BCMI 1915 pg 1

1668 Coțeni (Liscica) "

Arhivul DMI
v. Drăghiceanu BCMI 1924 pg 12

1674 Mărgureni Drăghici

(Inventar DMI
Al. Zaboritz BCMI 1926 pg 108

Mărgineni

1696 Afumatei Stolnic

v. Drăghiceanu BCMI 1910 pg 95
N. Jorga 1931 pg 33

1715 Dintre un Lemn Ștefan C.

N. Ghica vol. IV

1700 Comana Ișiroș Șerban

N. Ghica vol. III

1688 Filipești de pârâu Toma C. + P. Alep ?

1666 Băjești casele M. Băjescu fr. Jonescu

1700 Vădleni casele Brăilei St. Rosdy SCIA 1954 1991

1700 Stoenești casele Drăganestilor

1663-
70
1593

- Constantin Stolnicul - Stanca (Papa Brâncoveanu)

Const. Brâncoveanu
Const. Brâncoveanu
Răducanu
Ștefan Vr.

Biserici

1678 Cotroceni

1683 Dramănești } Șerban Vr.

1691 R. Sărat

1699 Simăia } Mihai Cantacuzino

1699 Fundeni } " "

1700 Coltea } " "

1688 Filipești pârâu Toma C. spătar

1670 " palate mai mari și mai desfălate decât
toate casele celorlalți Cantacuzini "

Mst Mărgineni

1680 Ludeste Stoica hudeșcu

1715 Pătroaia Pârou Cantac.

1715 Sf. Apostoli Buc. Ștefan Vr. (pârâu)

1706 Cozia (pârâu) Șerban C.

Anton Maria Del Chiaro

Istoria delle moderne Rivoluzioni della Valachia 1718

- pg. 7 Nu e domeniu boieresci care sã nu'si aibã dealestatul sãu si care
desfese pestele în zilele de post.
- pg. 9 Palatul din Bucuresti - este de piatra cu o împogantã scara de
marmura, cu sãli mari scaltite din care prima e sustinutã cu
un rând de coloane (pidivonul)
gracina e de toatã frumusetea, are forma patrata, în stil
italian. În mijlocul ei c. Br. clãditã un foisor unde lua
prânzul si 'si fãcea siesta dupã masa, în mijlocul structurilor
de flori
- pg. 10 Principele locuia la Tãrã cel puțin 6-7 luni pe an.
(vegi si pg. 11 - La petale de scurgã trimisea Poetii
Otomane) punit 4. Sule pretext de a schimba aerul
locuia 6 pãna la 7 luni la Tãrgoviste -
- pg. 20 Boierii umblã cãlare iar la intrarea în curtea palatului descãleca
si înainte de a sui scara Curtii isi scot ghetile punãnd în picioare
papuci.
- pg. 21 Trecere odãie are cãte un cãmin care se numeste "solã" cu o
portã ovalã pînã care se lungã lemnele si o iesire pentru fum,
iar partea inferioarã transmite cãldura pînã una sau 2
coloane patrute sau rotunde lucrate cu stuc
- Tapiterii nu sunt. Scame nu se întrebãntãzã, în schimb
sunt bãneci fixate în jurul peretilor, acoperite cu postav, care
înlocuiesc peretii pãna la sãredare mãltume servind de rezervã
- pg. 22 Mãnãcarurile sunt servite destul de reci, sãci bucatãriile
sunt în fundul curtii si reci de parte de casa.
- pg. 25 - Valahii - depind uxor tot ce eãst si nu e lucrãrea manualã
pe care sã n'o tinte, fie de industrie turcã sau venetianã
- pg. 33 La masa domnitorului, toasturile sunt însoțite mereu de
slobogiri de Tãneri. (12 Tãneri si salve de tãneri, apoi
muzica - trãmbite, tobe, timbalãe.

pg 67 Se pun multe piedici Turcilor pentru așezarea lor în Valahia și stăie mai mult ca străini decât ca stăpâni ai țării.

În toată Valahia ca și în Moldova, nu se găsește nici o moschee. Dacă se poate deduce rafinamentul politicii Imperiului Otoman pentru a câștiga devotamentul popoarelor supuse și a le ușura uitarea libertății pierdute.

pg 77 Moldova și Valahia trebuiesc privite ca două corăbii pe o mare furtunoasă, unde rare ori se bucură cineva de liniște și odihnă.

pg 88 Pentru a fi tinut la curent Șerban Cantacuzino primea știrile de la Poartă expediate prin curieri numiți călătoriși, îmbrăcați tălănoște, travogați cu baci buni și înarmați cu sabie, care și săgeată.

pg 89 Prințul Șerban a cumpărat câteva tururi de la tătarii ucraineni de la asediul Vienei și le-a adus pe Dunăre în Valahia, pentru a încredința pe Turci că și ai săi s'au distins prin prinderea nemților.

pg 94 Șerban Cantacuzino a fost primul care întrebămintă țărănișii de argint la masă.

Întreținerea corespondenței secrete cu diverși prieteni creștini și mai cu seamă cu Împăratul Leopold al Austriei, căruia îi trimite în misiune secretă la Viena o deputație de boieri, cu daruri.

pg 99 Const. Brâncoveanu cultiva relațiile cu austriacii și cu potențaii creștini, întreținând cu ei intimă corespondență și informându-i de planurile turcilor (vezi și punct 2 din capetele de acoperire trimise Poartei Otomane.)

pg 102-3 Const. Brânc. este chemat la Adrianopol în 1703 și este reconfirmat în domnie de Sultan, împotriva voinței Mareșalului Vigiș. Imediat după pecarea sa, Sultanul Mustafa este închinat de ienicerii și înlocuit cu fratele său Ahmed.

pg 104 În 1711 Const. Brânc. îndeplinește speranța Moscoviților ajunși la granița Valahiei și nu le dă proviziile promise.

La gura Uratilor Const. Brâncoveanu ține sfat cu boierii în privința aprovizionării ruzilor.

Tomă Cantacuzino spătarul, comandantul oastei fuge la Ruși.

pg 25/X - 1716 1200 sărbii sub comanda bavarezului Dethin, merg prin surprindere, intră în București și fac prizonier pe N. Mavrocordat. Se retrag în aciaș și spre Transilvania. - Luni 7 Decembrie se ajung la Sibiu.

Antim

Bregoiian

În timpul lui Brâncoveanu se face Unirea
Căsericilor în Ardeal.

Sunt gospodăresc

A chivernisit țara cu pricazul timp de
un sfert de veac, împlinind întotdeauna
cererile nesfârșite ale Turcilor.

Amenajarea Curții din București
Curții din Târguș. 1692-94
Curții din Barașeu

1700 Podatetele

Arbănaș
sau Ștefan

Ștefan Cantacuzino insistă pentru condamnarea
lui Cost. Brâncoveanu

Peste 2 ani este mășlit și sugrumat
la Constantinopol împreună cu tatăl
sau Constantin și unchiul său Mihai
(ctitorul boltei și Simaia) și cumnatul
Radu Dudescu.

Fig 139 Nicolae Mavrocordat - la începutul verii 1716
îsbucni războiul dintre Austrieci și Turci. Eugenia de
Savoia câștigă lupta de la Petrovaradin. Cătașele intră în
Oltenia - Domnul retras la Ruziick revine cu ajutor turcesc
Antim Ivăreanu trimis cu surghiun la Lina, este înecat pe
Marela (Tundja) N.M. trimite forțele sale în Oltenia, comandat de
austriac din Ardeal trimite un detașament de cătane - cu capitanul
Ștefan Deltine - și Pivoda, care intră

1716 la Sibiu 25/10 - 1716 în București și face prizonier pe aban și familia și îl duce la Sibiu 25/10 - 1716

C. Giurescu - Istoria Românilor

Fig 156 - Șerban Cantacuzino 1678-1688

Fig 159 - Șerban Cantacuzino are loc faptul care
înseamnă începutul războiului turcesc: asediul
Vienii în 1683 terminat prin catastrofa
înfrângere a vînzului Kara Mustafa.
Trei ani după aceea, odată cetatea Budei, și
papalul din Ungaria se prăbușesc, armatele
imperiale de la Viena ajungând la hotarele Țării
Românești.

În tot acest timp Șerban a executat însă, ca și
predecesorii săi dispozițiile venite de la Poartă.
Fig 162 Ambele acțiuni așezate se întolneau însă pe
pământul țării noastre asupra căreia ridicau pretenții
invocând drepturi istorice.

1688 recucerirea Budei
1687 victoria de la Mohács cu A 688

* Cultura Tipografică în București Biblioteca lui Șerban

Cetonia Must. Cetocani 1679
(Măria) Bis. Doamnei 1683

* Mama lui Șerban, Doamna Elena pleacă în
călătorie la St. Mormant cu fiul ei Mihai (1681) cu o
suită numeroasă (100 de oameni)

C. Brâncoveanu 1688 - 1714

Început Noembrie 1689 Imperiul intră în
țară pe la Cernăți și pe la Brau (General Heissler
Brâncoveanu cere ajutor Tatarilor, Heissler se
retrage, peste puțin. În vara Turcii pornesc o expediție
și intră la Zărnești. M. P. 1714

Constantin Brâncoveanu

1679. Una din domniile cele mai lungi
mumii Basarab I și Măreș cel Bătrân au domnit
mai mult.

Stanca era sora lui Șerban. Contescupus
- 1689 la Viena se întocmește diploma imperială prin
care țara este închinată imperiilor.

Treatatul nu devine fost implinit, Turcii fiind încă
tari. Brâncoveanu rămâne în Termini Cruni.

Urmează o politică de echilibru.

Imperiului pentru a lăsa să se închine intră în Oltenia

XI/1689 generalul Heissler,

1690 Victoria de la Zănești

1695 Principe al imperiului

A) Fata de Turci Brâncoveanu și-a implinit toate
obligatiile. A informat pe sultan reșede și precis.

Disponibil de o rețea întreagă de informatori

În 1699 capota domnia pe viață

1697 Victoria de la Tenta - pacea de la Karlowitz 1699

1703 Brâncoveanu este chemat la poartă și este
confirmat.

Epoca feriată până în 1711 când izbucnește
războiul dintre Ruși și Turci - Petru cel Mare intră
în Moldova și Dimitrie Cantemir breșă de partea lui.

Brâncoveanu stă în neajuns

Spătar Toma Cantacuzino trece cu o parte din călăria
la Ruși, de aici încolo Turcii lomiesc pe C. Br
Kaltiri - Stolnicul Const. Cantac, fratele lui Șerban
care dorea să înscăuneze pe fiul său Ștefan
August 1714 este ridicat și dus la Constantinopol
închis la Edicule.

Immormântat la bis. Sf. Gheorghe - Landla
Activitate culturală

Trei tezagrefi
Stolnicul Const. Cantacuzino
Antim Ivireanul
croniciari Radu Popescu și Radu Greceanu
Școala Sf. Sava

Mihai Cantacuzino - Mst Coltea - școala
bis. Potlogi - 1683

Mogâșoara 1688

Hurezu 1690-1697

Mamă 1696

Brâncoveni 1699

Sf. Gheorghe Nou 1707

Sf. Ion Grecesc 1703

Sf. Sava 1707

Mst Rămnicea Sărat 1691-1697 (cu Mihai Cant.)

Focșani

Jamboc

Penă Sibiu

Reparat Bistrița, Dintr'un lemn, Argeș

Togolnice Domnească
Sf. Dumitru, Mitropolia

Mst Dealu

Șomlău de Jos. Mihai spătarul

Șurpatele

Șinai

Coltea

Fundani

Titireș + bis. pe moșii

Toma Poiana

Pani Negocescu Ieni

N. Jorga

Istoria Românilor prin cătători 19 281

-- Se vorbește de unul dintre cei mai însemnați boeri ai Țării Românești: Postelnicul Constantin Cantacuzino tatăl lui Șerban Vodă și al lui Constantin Șolnicul, bunicul lui Brâncoveanu, om învățat foarte blând ambicios numai pentru copii lui și care avea să isprăvească sugrumat în trapeza de la Snagov pentru bănuiala că fii lui umbelă după Domnie. El e povătuitorul Tuturor boierilor și nimic nu se face fără sfatul și îndreptarea sa. Căci familia Cantacuzinștilor era din cele mai mari și mai strălucitoare: la Măgureni, la Mărgineni, la Filipești, la Coieni, unde avea moșii, se înălțau adevărate palate, lucrate cu cel mai bun gust, împodobite înăuntru cu tablouri murale. Se observă că niciodată boierimea nu se întrecuse atâtea la facerea de locuințe trainice și frumoase ca în acest moment și aceasta va ține până la sfârșitul domniei Brâncoveanului; patruzeci de ani de mare prosperitate a Boierimii indigene.

V. Drăghiceanu

Curtile domnești Brâncovenesti III - Potlogi

BCMI 1910 pg 49-70

pg. 63 Lamottraye, bun cunoscător al arhitecturii orientale printr-o lungă sedere în Orient, era surprins de a vedea la Mogosoaia o clădire zidită "europeneste".

Sulzer "ele trădează gustul european. Trebuie să fi fost făcute de meșteri străini."

Sazii - Tipica lor casă adusă de la Rhin împreună cu Rathaus-ul și Kloosterul lor, nu se găsește în Muntenia

Bulgarii nu exercită vre-o influență

Constantinopolul.

Lamottraye detestă arhitectura palatelor turcești dăstini vede în casele puternicilor Fanariului, niște spelunce "Nici-un călător nu vorbește de bine de arhitectura de aici"

Siria

Case Turcești, făcute după vechile case bizantine, pentru o viață închisă. Interiorul are o sală mare centrală.

Adriatică - influență primită prin relații comerciale
Dalmatică prin Raguza. coloniile italiene de la noi

pg. 66. Venetia - Legături din cele mai vechi

Timperi. În sec XVII legăturile devin mai strânse.

Mama lui Mihnea era o italiancă grecizată, cu surorile colegărite la Murano.

Del Chiaro admira grădinile lui Brâncoveanu lucrăte după gustul italian. Cantăcegiini învățată în Italia. Stobnicul la Padova.

pg. 67 Fotografia culniei de la Potlogi înainte de dărâmare.

Meșterii palatelor lui Brâncoveanu, nu se cunosc. El avea însă aceiași echipă pentru toate clădirile.

Caragea pietrarul, Manca zidarul, nume slave probabil sârbești.

Toma Cantăcegiino, contemporan cu Brâncoveanu scrie la Brașov să i se trimită un "ștucator" ce mai fusese la București, ca să i împodobească casa. Din Constantinopol erau aduși meșteri armeni pentru băi.

Concluzia - Meșteri crescuți în tradiția de artă bizantină-italiană, conformându-se gusturilor și tradițiilor vechi. Acest conformism cu vechile noastre tradiții este înlesnit prin obiceiul domnilor de a se amesteca în amănunte tehnice.

a) Elemente bizantine moștenite

b) Elemente noi - Logii venetiane, Potli cu lunete, Sculptură, Pictură

Mogosoaia și Potlogi arată că viața în Principatele de odinioară, nu era așa sălbatică.

Potlogi 1 v. Drăghiceanu

17.69 Documentele din 1664 Aprilie 6 prin care Alexandru Vodă întărește mănăstirii Brâncoveanu, stăpânirea asupra moșiei Potlogi.

V. Drăghiceanu Curtile domnești Brâncovenești

III Potlogi 1910 pg 49-70

1750 1) Potlogi era un conac la răspântia a două drumuri mari

Buc - Tgoviște - C. Lung
găești - Pitesti - Craiova - Cerneti. (?)

2) Spiritul de bună gospodărie în exploatarea întinselor moșii
Jostul Potlogi 30 km de București între râurile Argeș și Săbăr.
pe marginea unui heleșteu.

vechiul drum Târgoviște - Mogoșoaia sau
drumul Titu - Strâmbeni -

Nu se știe cum a trecut în stăpânirea lui Brâncoveanu

Cu 5 ani înainte de a primi domnia, trebuie să fi stăpânit
Potlogi, cf. pisaniei Disericiu ce servea de paraclet caselor celor vechi
cu pînute, oflate sărbători.

suls Serban Cantacuzino 1683

1688 În aceste vechi case posesea Brâncoveanu când înaintea imperialei
împreună cu Aza Bălăceanu sprijinitorul cauzei fiului lui Serban Cantoc,

1690 Tot la Potlogi se pregătește compania în lupta împerialilor pe care
ii învinge la Târnești.

Atunci se face și podul peste Argeș (al Brâncoveanului)

Acolo primește și vizita Patriarhului Tarigradului, Dionisie.

După înfrângerea turcilor la Zenta și pacea de la Carlowitz,
Brâncoveanu care primise din 1695 titlul de Principe al Imperiului
Roman și este investimentat de Turci cu insignele domniei pe viață,
incepe să gândească Potlogii (1698) pt. fiul său Constantin.

Supravegherea "Mihail Corbeanul" boier vecin de peste Argeș.

Începute în primăvara, la 27 Oct. erau gata de lucru. (cf. cronicar)

Această pisanie. (Odinioară peste intrare, azi postată în
(Palatul Artelor) Disparută - Reșită la un particular și reșezată
la loc, la restaurare.)

Decoratia stucaturii zugravale, este terminata in toamna 1699.

"intre 19 si 28 Oct. cand" pea iscusitele si frumoasele case" erau definitiv terminate si pragnute cu pilejul brambului Crisericii "Sf. Dumitru".

De aci inainte in mod regulat, vara se duce spre Targoviste si toamna ca intoarcerea spre Bucuresti, Branoveanu in ficere au se opreste cand mai multe cand mai putine zile la Potlogi.

Sau in 1714 vede pt. ultima oara Potlogii si Mogosoaia

pg 55

Dupa memorocirea din 1714 Potlogii fură supusi unei prade complete, ca si Mogosoaia ^{si Targoviste} catre turcii trimisi sa caute avuti.

Radu Popescu. Cronica Tarii Romanești - { Noua ducă la Targoviste si pe la Potlogi corectand avuti. ~~Hurmuzaki sup. T. 19. 468~~

De la Subzeri avem o buna descriere a palatului cum se prezinta padatul. dupa aproape 100 ani de la zidirea lui, cand apartinea cu marele bogat Manolache, fratele lui Nicolae posesorul Mogosoaiei.

"intrecuse cu mult pe toate celelalte in marime si in constructie, (tusa nu si in pozitie) mai inainte de a fi decăzut atat de mult si sa fi ajuns la ruina in asa fel ca fara o cheltuiala princiară nici odată sa nu mai poata sa ajunga la straducirea sa de odinioara

Avand si din gura se spune si se discipuleaza
Timpurile palatului pot fi in secolul XVIII

Stucaturile, sculpturile, galeriile, portretele, chiar planul gradinii si curții anterioare, totul, oricat de solbaticit pare acum, tradeaza totusi gustul european si incredintaza pe vizitator ca a fost tratat prin mestri straini din avutul unui bogat print; al referitului Constantin Branoveanu.

Dupa 1848 cand Ruzi vin in tara, detasamentul de trupe continuieste la Potlogi generalul reus pune sa se acopere padatul cu o indrila. Arendasii umatori disting ce ramane.

Acum cativa ani (foto de 1910) padina acoperisului si groasele grunzi de stejari ale planseivilor fură intrebuintate pentru facerea parchetului casei unui arendaș.

In 1905 se darama acruia

In 1907 se incepe daramarea intregii asezari, oprita prin CMi la un daramat peste 100 m. gis in preajma Est.

Console si capitele sunt salvate prin interventia prefectului (vezi V. Dragh. "de la palatul din Potlogi" in Arta romana Jasi 1908 pg 74-77

3. Potlogi V. Drăghiceanu

III

Studiul Potlogilor este legat de studiul Hoșovoaii.

Curtea ca 300 m x 118 m

împărțită după vechiul mod al curților bătrâne, în 3 curți (vezi P. de Alep 1791-92)

Curtea I. - partea monumentală flancată de 2 camere

Est N-Est - Cămin și dependințe ca la Hoșovoia (clădirea)

Est, camerele slugilor - cu pripă de lemn (clădirea)

Vest aproape cu arcade pe stâlpi

Nord scara monumentală și palatul.

Curtea secundară - grădini și pătule

Grădina, cu palatul.

Biserica stricată de o restaurare.

Palatul sau Casele domestice. 32 x 23 m.

Distribuția interioară la fel ca la Hoșovoia (?)

Prin analogie cu palatele din București, Iași, Hoșovoia se pot

diferenția folosințele - cf. A. Russo palatul lui Ducea V. 1741-12
Del Chiaro p. 34

1760

Încheia boltii; scobitură pt. tablou

Stuc alb - 3 registre

1761

Tablou la fel ca în camera doamnei. Nu este icoană nefiind la Est

// Se văd corpurile de la mijloc în jos cu două personaje
ovând în mijlocul lor un copil așezat

Chelari. - Sub podină un canal duce la oscuritate; între
bolti peste stâlpul central.

Podina de cărămidă

Potlogi Bronicari -

pg 99 Targoviste s'au ispravit si poizonul cel
bolit din padinea domneasca, care din trecut
au se inceputa de se zidise iar intr'acest an s'au
ispravit si de alte podoad-e coltan infrumusetat
cum se si vede, ca e foarte ciudat.

Atunci s'au ispravit si biserica domneasca
din Targoviste de zugravit, mareea ca si mai inainte
zugravit, si s'au ci se invedie si se stricase
zugrivarul si M.S. au pus de innoirea de
si au zugravit si s'au pordosit culispegi de
piatra

1698

La 17 Oct .. au mers la Potlogi unde si
casele de acolo ispravite gasindu-le de zidit,
numai 2 zile a zidit.

Anul 14/15 stel la Targoviste pana sfarsit Februarie din ^(civili) ~~caupa~~

pg 149

martie Potlogi spre Buceristi

X
1708

Trimis la Tighine sa dreaga atatea
2000 salarii, 100 mesteri de lemn, 100
zidari, 350 carb. Plecau si parii la Gherghic

Contramandut firmand. 3 Mai

Junie. pescot spre Targoviste - Potlogi

hez Materasau vine vetlea inlocuiri lui Antich

Contenim cu Mihai Racovita - Vicaragii
Targoviste

Mortie 7116 = 1708

17169 Firman pentru a trimite sedechii sa
repara cetatea Benderului / 1500 sedechii, 120 case
60 toporasi fara plata, si apoi inca 500 sedechii
100 case 40 meseri Lem.

Anul al 23 lea Poltava

1717M Fuga lui Toma Cantacuzino Val apater lui
muscadi.

10 Rucie

17203 Buce - Tigris - Pollogi - Mogosoaia Bue
La Pollogi inca fiind domnul, ea venit caterisii de la
Tomograd - primosteterea incheierea pascii tota Turci si
Ruci - Fabricarea lui Carol XII de la Bender

700 case / 500 cu lezi / 200 cu cai pentru breedie
plecarii craciunii sfetose.

Carole ostreapta pana in Decembrie 25, Craciun
ne vorind sa plece

171719

17228 Contramandare pe care la Holin
2000 sedechii 1600 case

Tigris - Pollogi - Mogosoaia - Bucovisti

17181 muntii lui Sefter cu Jordache Cotlescu
Suloacerea Sultanului Mustafa cu Ahmet
fratele lui - Fug lui Al. Narvosondot
Marele Dragona Alexandra Narvosondot

Exageratul unalteste impotriva lui C. B
pentru a l'incerca cu fiul sau

1688
1708

1717 an 1708 - 1 Dec. Tigris - Pollogi - Mogosoaia
Bue. 15 Dec.

16 Junie - Bue - Mog - Pollogi - Tigris 16 Junie
Muntii Sefter cu Jordache Rucet

18 Dec an 23 Noiembrie Tigris - Pollogi - Mog
Bue ros 29 Noiembrie

7215 - 1707 muntii lui Constantin cu Peter Stolnicul Baly

comparat si transformat casele din Doicepti
a Batascuilor. Bue - Tigris Talie

10 Febre Tigris - Bue 20 Febre

15 May Bue - Mog - Pollogi Tigris August 28.

Cronica Anonimaa

Cronica Muntan

V.I. Stolnicul Const. Cantacuzino
Anonimul Cantacuzinos
Radu Popescu

V.I. II Radu Greceanu
Anonimul Brancovonesc

Bue 1911

Potlogi

Cronicari Munteni

7197
5808
1689

Cronicari Munteni. Vol. II

M. 21

1689

ky 33

7197 (primul an de domnie)
La intrarea austriacilor în Oltenia / BC, era la Potlogi
la Craiova și la Brâncoveanu.

7198 Brâncoveanu la porunca Sultanului se pregătește
să înfruntească cu oaste, armatele turcești formate să marcheze
în Ardeal

ky 35

Patriarhul Dionisie venind din Tarigrad, ajunge pe domn la
Potlogi. A. dona și pleacă la București iar domnul
încalcă și pleacă să vadă podul făcut peste Argeș pentru
trecerea oștilor Turcești. Se reîntoarce la Potlogi unde
are convorbiri cu Seraschiul Turc.

Pleacă de la Potlogi călare la podul peste Argeș să
întâmpine Sultanul. Armata turcească cantonată de la
Greci la Săbăreni

Se reîntoarce la Potlogi după întâlnirea cu Seraschiul,
cu vighiu și cu Sultanul, și cu ^(Tataresc) Ghoș Tuckeli

- Pleacă din Potlogi cu oastea spre Ardeal prin
Târgoviște unde se întâlnește din nou cu Sultanul și Seraschiul
Dragoslavele, Bran, Tohani.

Bătălie și înfrângere nemțească în câmpia Târnavitelor.
Comandantul generalul Haigler cade prins.

M. 55 Inalță patrulea an CB. avertizată și dreze ca să
domnească din Triste
În sept. trece la Potlogi spre București pentru
munta fiicei lui Stanca

ky 72

7203 Măntie Domnul cu oastea s'au ridicat și au
mers la Potlogi unde au stăt câteva zile și s'au dus la
Brâncoveanu spre Cetatea Cladova din porunca
Sfântoșească. Supra muntea Capre Bolgrad
lui Ahmed și intrarea lui Mehad care pornește

~~Sultan Ahmed~~

1690 (2)

7203
5808
1695

1692

7203
5808
1695

Sultan Mehad

1695 (3)

1698

V

1799 Se construiește palatul.

L.B. pleacă din București la Ploști de au văzut casele
mării sale ce se lucra acolo. Si de acolo la Tg Jiu - 31 Iulie
unde stau isprăvit foronul cel lăsat în grădina domnească.
Case din București au se începuse de se zidise iar în casă
au stau isprăvit și de alte podobesc la înfrumusețat, cum
se și vede că e foarte cîndei

X

1707
5508
1699

Oct. 17 A mers la Ploști unde și casele de acolo isprăvite
jăsindu-le de zidit numai 2 zile a zăbovit. și a venit la
Mogoroașa și la scumpul Bucureștilor 1 Noemb. 1707

1704 Fosarea mănăstirii Brâncovenilor
(al 11lea an de domnie)

1699

1706

1701 au fost puse pe Tg Jiu și Ploști
7209 Trece la Ploști unde pica iscusite și frumoase case
1701 au fost puse pe Tg Jiu și Ploști
19 Oct. și pleacă la București

1710
1700

dela București trece la Ploști unde vede câteva
zile pe Tg Jiu August. (al 12lea an)

1701 } 1713

Buc - Tg Jiu prin Mogoroașa și Ploști. ^{Julie -} August
(al 13lea an)

1711 } 1716

Tg Jiu - Buc prin Ploști. Noembrie

1702

1711 } 1712

Buc - Mog - Ploști - Tg Jiu 25 Iulie 1711
rețut Oct. 25 (14lea an)

1703

1713

Buc - Mog - Ploști - Tg Jiu 17 Sept. (15lea an)

1713 } 1738

Tg Jiu - Ploști - Buc. Sf. Dⁿ vremea începând
a se zăci

1713 } 1738

17lea an. Buc - Mog - Ploști - Tg Jiu Sept. 22
rețut 28 Oct.

1705 } 1738

1705

1688
18
1706

140 1706 26 June pl. Buc. Mog 12 zile - Potlog: Tgriște 27 June
 (după obicei)
 142 Tgriște 22 Oct. Potlogi und si pe Sf. Dumitru în cet
 si apoi Mog. Buc. 30 Oct.
 18 luc an.

1914 g. 20 luc an. Ciurma crotătoare
 X 1708 / stă la Tgriște până la fine Februarie din
 cauza completi boala ce intrare la Buc.
 Plecare din Tgriște 1 Martie - lucă prin
 Potlogi - Mog - Buc. 5 Martie
 Tgriște 3 June - Mog - Potlog - marșarea lui
 Tgriște. 19 Julie Antich Cantemir

1708 19 153 -
 19 157 (20 an / 22/XI - retur Buc. 27/XI
 - Buc Tgriște 5 Mai - 14 Mai
 Tgriște - Buc (Sanctuarile 14 - 19)

1710 168 (21 luc)
 Buc - Tgriște 8 June - 18 June
 1711 173 (22 an) Buc - Tgriște 9 June - 1 Julie
 23 an retur 7 Febr. - 11 Febr.

1688 24
 1712 204
 Tgriște - Buc. 10 Martie
 Jată la Potlogi încă fund obomul

1688
 724
 558
 03
 1688
 13
 1701

pg. 151

Acciapi nevoe de petrecere il cotalugi si pe lons. Branc, cand iti face o curte la Mogozoaia, iar simtul sau artistic il indemnă sa si o aseze pe acciapi apa a Colentinei pe balta Mogozoaiei.

-- Produl Mogozoaiei, ulita cea mai importanta din Bucuresti, unind drumul Targovistei ce trece prin Mogozoaia --

pg 154

Langa casele cumparates in 1681, dupa ce va fi reparat casele, ridica biserica ce va servi de paraclis viitorului palat. (1688) Aici primeste felicitarile delegatului Ardealului la ridicarea sa in scaun.

Cotatorniile se tin lant, dupa repararea caselor din Tgoiste.

-- La duccere, cand incep godelurile --

La intorcere, cu lasarea frigului.

1702 - Se construiește palatul

1704-8 Ciurma în București

- 40 case.
- N. Sava - Documente prietene
la C. Boda Bz. p. 70
- A. de la Mottraye - Voyage --
Vol. II p. 217.

pg. 156

Dupa tragedia din 15 Aug 1714 Turcii canta averile lui Brancoveanu si prada totul.

Mogozoaia este transformata in han

14 Oct 1714 2 curteni ai lui Carol XII sunt gazduiti acolo.

Unul din ei "Lamottraye" cotator, aventurier si archeolog

(Vol. I pg 208. Vol. II pg 217)

" foarte regulat, gisit europeneste, ornat pedimentu cu profunuri bogate si cu picturi bune -- " Descrie frumoasa gradina si pestii buni pescuti acolo. 1737-39

Brâncoveanu, turcii
si. Palatul cu Brâncoveanu
lui C. B. - Nicolae Bz
care trecuse de parca
mezilor

pg 157

Războiul ruso-turc 1769-1774 ruineaza palatul.

Sulger viziteaza palatul imediat dupa razboi Vol. I pg. 300

Geschichte des Transalpinischen Daciens Wien 1781 Vol I pg 299-301

Descriere

pg. 160

Magazii, grajduri si alte asemenea cladiri ce trebuia sa existe intr-o epoca al carui principiu economic este schimbul natural.

pg. 161

Etajul exprinde, dupa moda bizantina, apartamentele separate ale Domnului si Doamnei.

Dispozitia planului este surpinzator de regulata

V. Drăghiceanu

BCMI 1926 177.

Palatul lui Brâncoveanu din București

Christhull care întovărășea pe lordul Paget ambasadorul englez de la Constantinopol, găzduit în palat la 21-28 Aprilie, 1702 spune:

"Frumos, încăpător, zidit din piatră și pitoresc acoperit după obiceiul țării cu șindriță."

Este mobilat după felul caselor din țările creștine, ceea ce dovedește o înfățișare strălucită dacă îl punem alături de casele barbare ale Turcilor din provinciile vecine."

Antonice

Constantin Iostelnic. (Elina)

Droghici (Păuna). Șerban Vv. - Constantin Stolnic-Mihai

{ Păuna - (Hurezu)

{ Șerban

{ Constantin

{ Grigorescu

|
Ștefan Vv.

V. Drăghiceanu

Curtile domnești Brâncovenești

IV. Curti și conace fărâmate în BCMI 1911 pg 49-78
Conacele: - Curtile și mnt. Brâncoveni

1749

Brâncoveanu avea și o sumă de alte clădiri mai modeste, așezate pe numeroasele sale moșii, fie de-a lungul căilor mari de comunicație ale țării, fie în pozițiuni de al căror pitoresc nu rămâi surprins, cunoscând simțul pentru frumusețe al marelui voevod. Ele servesc atât pentru exploatarea proprietăților și gospoduirea voevodului în lungile sale călătorii prin țară, cât și pentru desfructarea lui.
Aceste clădiri sunt "conacele" locuințe mici prevăzute cu pivniță și casă de locuit deasupra.

Obilești. conac de drum spre vadurile Dunării

1750

Scăeni Conacele lui Brâncoveanu se inspiră și pe o altă cale (ruina) importantă, ce unea Țara Românească cu Moldova, pe calea

Buzăului

Viștia lui Brâncoveanu în toamna 1706 când a pornit spre Râmnic și a vizitat toate conacele sale și pe ale boerilor cantacuzinești aflătoare în cale. R. Greceanu pg 274.

Valca Scheilor

Pivnița boltă 1/2 cilindrică cu dublouri. H=6m
foisor de piatră.

(Mizil.) mine

1707 în drum spre Tighina C. Br. posedeste aici cu un aga turc prin daruri și rugăminti i-se revoră
forțarea de a merge mai departe.

Conace

- Motșarii - Jita
- Tătărani - Prahova
- Drincea - Mehedinti
- Mușetești - Gorj
- Sărata - Buzău
- Pitești

Curtea din Laracal

Curtea Brâncoveni

1759

Pe când Brâncoveanu se afla la Brâncoveni Imperialii trec hotarul pe la Iernaci, înaintează în Craiova și de aici, la Brâncoveni.

Brâncoveanu se retrage la Potlogi.

11 Toți ozi în Brâncovenii întreține posturi de stație de călători

La 8 Aprilie pleacă din București, se oprește în Potlogi și apoi merge
la Brâncovenii 22 Aprilie - 3 Mai - până să se strângă boerii care erau
rânduți pe tabără (pt. asediul Belgradului - Sultan Mustafa II -

În 1706 - 7 repara palatul lui Matei Basarab și înfrumusețea
fântânile cu loggia și colonade de piatră

Pg. 66 Palatul (50m x 20m) pe o pivniță și parter grandioasă nu se ridică
în mijlocul incintei ca la Brâncoveanu ci de-așa vechea modă
la o margine... Fiecare palatului tinând loc de zid împrejurilor
pe această latură - Intrarea cu o frumoasă loggia fiind spre
interiorul curții.

Paradisul se ridică în sfara incintei, ca la toate curțile.

Hj. 68 Mobilier bucata de piatră găsită în ruinele fântânii dinpre hieșteu
ne dă puterea înțelegerii altor fragmente identice găsite la Potlogi
ce ne puteau fi înțeleși și care ne lămuresc asupra mobilierului
românesc

Mobilierul se reducea la un pat lung ce ținea cât un perete întreg
și dintr'un divan fixat în lungul celălaltii pereti.
Scaunele erau necunoscute.

Acest divan avea în locuințele domnești picioare de piatră ca
și paterile și erau de-a dreptul fixate în zid numai în
ambrajurile ferestrelor și între bayele coloanelor fântânii.

Șabla erau acelea ce se găsesc încă în vechile cule din
Moldăvești, Groșera - cu un câmin scunt de unde căldura
durea la 2 olane ce se obținiau a fi rotunde sau pătrate
cu flori în stuc.

Paterile palatului lui Duca Voievod de la Cetățuia au astfel de picioare
de piatră (cf. A. Russo Palatul lui Duca Voievod în Columna lui Traian
1874 nr. 1.

și Del Chiaro 17. 32 - XII pl. 13 p. XXIII d. 4 și XXII d. 13

Paul de Alep 1653-1658

Macarie

Intra în Moldova - Galati Ianuarie 1653

Iasi sos. 25/V - 653 pl. 22/XI - 653 — 10 luni

Munteni 22/XI - 27/V - 654 — 9 luni

Rusia 6/VI - 654 — 21 Aug 656 2 ani + 3 luni

Iasi 23 Aug 656 — 30 Oct 656 2 luni

Munteni 30 Oct. 656 — 13 Oct 658 2 ani

Locuinta Mitropolitului Valahiei — este foarte vasta, cu 3 incinte de lemn si 3 curti.

Curtea exterioara pt. posesori

Curtea doua cu gradinile si lucaturii la

Curtea treia este inchisa cu cladiri somptuase de piatra cu intrarea prin porti mari

Chiliile locuintei mitropolitane se găsesc spre Est. Ele sunt foarte multe; suita se face pe o scara lunga care ajunge într-o galerie exterioara cu arcade cu vedere spre biserică, curte și o grădina mare. Toti peretii sunt decorati cu admirabile picturi de animale terestre și marine; o vedere a Ierusalimului cu mănăstirile sale, muntele Sinai în întregime, Muntele Athos cu cele 11 mănăstiri și marea. Totul este reprezentat în culori.

De intră apoi în primul salon, spatios și lung cu o masă mare, o sobă și un cufor toate în cărbă de fână; numeroase ferestre cu lucarne rotunde cu vedere spre grădina.

De trece apoi într-o alta camera eleganta mai frumoasa, având deasemenea o sobă în cărbă de fână cu un dulap pt. agitat blănișilor.

Interiorul camerei este decorat ornamentat cu picturi reprezentând diferite portrete de sfinți. De aici se intră în camere unde sunt hainele, mitrele, șei, spade, pistoale, pormuri...

În camera se trece apoi într-un salon dintr-o galerie exterioara cu arcade deschisa spre o grădina unde este o fantană cu apă curantă. Acolo se găsește o masă pentru mănucarea vana

Constantin (Hercules) s'a retras în palatele și casele sale pe care totodată se încălecase pentru stăruință în diferite locuri în Valahia (locuina la Dobreni)

2- Palatul din Filippești

Sunt case princiară care minimează cugetul fiind mai frumoase decât clădirile orașelor. Se găsește și o baie elegantă cu marmură superbă. Apa care o alimentează este adusă de roți așezate la râu; aceste roți udată și grădini cu yergavat și frumoase livezi. ... Se găsesc acolo case clădite ca la Constantinopol, căci toți boierii din Valahia au sat, unde posedă clădiri splendide. Fiecare are în totdeauna lângă casa sa o mare mănăstire.

3 - Poiana (între Tâmbăreni și Filieși)

Am ajuns la un sat numit Poiana ce aparține unui mare boier. Aici se află un castel măreț zidit pentru proprietar a cărui clădire e de o frumusețe surprinzătoare.

4 - Dobreni Curtea sau palatul e mare și înconjurat cu ziduri de lemn. Înăuntrul cărora sunt clădiri mari, spațioase cu turnuri înălțate cu portrete ale sfinților și descrieri de lupte, etc. Locuințele dau spre o grădină mare împărțită în străzi și cu jghizburii de stâncă. Pe dinafosia e un mare lac cu un pod deasupra lui. În mijloc e un pavilion frumos iar lângă el o biserică mare de piatră cu hramul Adormirii Maicii Domnului.

5 - Comana (Coienii-Mironesti) Situat pe un loc ridicat cu privire asupra râului Argeș. În el se află un mare palat după modelul palatelor din Constantinopol. Aici e un ce particular de admirat în structura celor două corpuri principale și opuse unul altuia. La formă nu diferă. Au turnuri și sunt înălțate cu linii curbe imitând marmura colorată. În vârful fiecărui turn e un cerc întocmai ca o bucată din cel mai tare porfir, iar restul au culori variate ca acele ale marmurei colorate. Lemnăria e de o frumusețe rară, sculpturile și ferestrele încântătoare. În îngrăditura e o biserică mare cu hramul Sf. Nicolae

Pivnițe sec XVI-XVII

1588 - Comana	Radu Serban ghica Vol III p 397	A	2 bolti semicilindru - ^{stâlpi} pil median cu arcade
1589 - Mialeu	Petru Cercel	B	bolti semicilindru - stâlp central cu arcade
15 - Targoviste	Petru Cercel	C	bolta semicilindru - cu dublouri
15 - Mihai Voda	Mihai Viteazul	C	bolta semicilindru cu dublouri
15 - Dobreni	Radu Serban	A	2 bolti semicilindru - stâlpi mediani cu arcade
1613 Radu Voda	Radu Mihnea	B	bolti semicilindru - stâlp central cu arcade
16 - Brâncoveni	Matei Basarab	B	bolti semicilindru - stâlp central cu arcade
1647 Plumbuita	" "	B	" "
1645 Strehain	" "	B	" "
1650 Brebu	" "	A	bolti semicilindru - stâlpi mediani cu arcade
16 - C. Lung Borzavia	" "	B	" " stâlp central cu arcade
1645 Stelea	" "	B	" "
1653 Gura Motului	" "	B	bolti semicilindru - stâlp central cu arcade
1646 Golesti	Stroa Leurdanu	B	bolti semicilindru - stâlp central cu arcade
Heresti	Vodista Năsturel	C	bolti semicilindru cu dublouri
1655 Mitropolia	Constantin Serban	B	bolti semicilindru - stâlpi mediani cu arcade
1700 Vădeni	Cornea Brăiloi	B'	bolti cu intersectii 2 stâlpi centrali
1653 Cotoferi	" "	C	bolti semicilindru - dublouri
16 - Floresti	Floresti	B'	" " cu penetratii pe stâlp central
16 - Filipesti	Filipesti	B'	" " " 2 stâlpi
15 - Ciocănești	Mihai Viteazul si Cantanuziu	C	" " cu dublouri

Băjești

- 177 Paacea de la Karlowitz (1699) - confirmarea anexării Ungariei și Transilvaniei de către Austriaci (Habsburgi)
- 1778 În această epocă se produce afirmarea hotărâții a Rusiei
- 1780 Autonomia politică de care se bucurau Țările române, în special Tara Rom - le a permis să fie considerate alieșii de către Țările din Balcani drept centre de rezistență în lupta de eliberare.
- 1782 Dintre cele mai grele obligații, erau acelea în mărșă la cetățile turcești.
- 1707 și 1708. - Bender -
Recluzarea fortificațiilor de la Tighina a necesitat 2 campanii
În primul caz 2000 saluburi 200 dekmari 100 pedani 50 case
În primavera următoare 1500 - 220 case 60 lemnuri.
- 1724 Dominanța otomană continuă să fie indirectă, în cadrul unei autonomii relative,
- 1725 Menținerea intactă a structurii de stat a Țărilor române.
- 1728 Turcii confirmă dominația pe viață a lui C. B. după Karlowitz.
- 1730 După Poltava (1709) se încheie un tratat între Rusia și T. Rom prin care Brâncoveanu se angajează să dea sprijin cu oaste rusilor în expediția plănuită
Dimitrie Cantemir 1710 - 1711.
- 1727 Într-un timp C. B. își strânse oastea la Ulești "menșurat stând... ea să le vază sfârșitul în ce fel și ce va fi"
Brâncoveanu ^{se oprește} profunde mijlocirea păcii între ruși și turci și ^{propune} țării să se retrăgă, (în ciuda obiectivului încheiat cu Rusia în 1709, Dimitrie Cantemir a chemat pe Toma Cantacuzino cu oastea munteană care trece cu toată cavaleria de partea rusilor, la parte la cucerirea Brailei.
- Stăvilești Turcii 14.000 ruși 38.000. Trecă la Vadul Husilor. 22 Iulie
- 1729 Rivalitatea dintre fiii lui Brâncoveanu și noua generație a Cantacuzinilor, atrage căderea lui Brâncoveanu prin unchi săi Constantin Șolnicul și Mihai.
C. B. învinuit de ținere de corespondență cu cetățile străine și de permiterea trecerii lui Toma Ct. de partea rusilor.
Adevărată cauză - ruptură cu Cantacuzinii care făgăduiesc Turcilor averile lui Brâncoveanu.

- x pg. 321 Arhitectura, - caracteristică este apariția foisorului și a cerdacului
mici înca de lemn, altele de piatră, o adaptare vădită a prispii
tradiționale de la casa țărănească.
- x pg 324 Ornamentatice cu motive orientale - În 1/2 doua a sec. XVII, influențe
mai constantinopolitane - Fațadele Fundeni.
- x pg 325 Clădirile numeroase de lăcătușii și ale lui Const. Brâncoveanu
au dus la o nouă formulă stilistică foarte caracteristică numită
"stilul brâncovenesc" - Amplasarea în care s'a construit este ilustrată de
Hureze. Hurezi - fațade în Renașterea transilvană (Medies Azeit)
- x pg 326 Elementele ornamentale se compun din același alfabet al
Renașterii târzii amestecat cu forme baroce și impregnate cu
particularități orientale.
- x pg 329 Transilvania Pe la mijlocul veacului apar foisorile la etaj
sub forma de loggia italiene (Jermit 1648-60 de Augustino Serena)
Sân Miclăuș 1668-1673 / de Bethlen.
Motivul loggiei redus, prin contaminare cu casa țărănească, la
expresia unui cerdac, apare la o serie de conace feudale (Cirii)
Sper ex. Făbala 1680 Hureze A.M.
- x pg 329 Sculptura
Motive persane și turcești își făcuseră apariția în Tara Rom.
Cășpeji momânt - la sfârșitul sec. XVII predomină motivele florale
brâncovenesti. Vrejurii bogate cu elemente zoomorfe și
antropomorfe la parapetele cerdacurilor și pridvoarelor.
- x pg 330 Monument izolat important prin motivele decorative florale care
se vor răspândi în 1/2 doua sec. XVII, este amvonul bis. reșchinate
din Clej 1646 Elias Nicolsi ș. meșterul oltean Benedek.
- Pictura
pg 331 Stilul și "brâncovenesc". Premisa pt. această evoluție o
formează școlile locale printre care C. Lung unde se formează Păru
Mutul. Influența stilului iconarilor asupra picturii murale.
Tendințele realiste își găsesc ilustrarea în ilustrarea unor personaje
din palmii. Cel mai strănă contact cu realitatea îl vedește portretul.

Se aprobă
Simp. 21.11.1966

Tovarăşe Director

Subsemnatul Bals, Stefan, arhitect în
Direcţia Monumentelor Istorice - grupa Proiectare -
fiind solicitat de către Editura Meridiane pentru
a redacta un studiu asupra palatului din Potlogi,
rog a mi se aproba folosirea materialului aflat
în arhiva DMI.

Lucrarea se va efectua în afara orelor de
serviciu.

arhitect St. Bals,

21.11.1966

Tax. ach. Bals - 27
Luata cunoştinţa de
aprobarea DMI -

Rossy

21.02.66

V. Drăghiceanu B.C.M. An 2 nr 3 1909 pg 101 Decești
N. Jorja, Curtea Domnești Brâncoveanu I
pg 111 Un palat al lui Brâncoveanu (Potlogii)

în "Flora și Fauna" I pg 39-50 Potlogii
" " " " 112-16 " "
" " " " 171-75 Brâncoveanu
Convorbiri Literare an 39 p. 7-31 Mogoșoaia

V. Drăghiceanu Colanța, monumentele istorice din j. Dâmbov.
Tyrivite 1907 pg 28-29

N. Jorja Inscripții din Bis. Românești Buc. 1908
II pg 98

Sr. D. Grecianu Viața lui Const. V. Brâncoveanu
Buc. 1906

V. Drăghiceanu Pridvoarele bisericilor muntene
în "Convorbiri Literare" XLII pg 391-94

Curtea domnească = Casa, așezare, biserică și curtea

- mănăstire de fier a lui Șerban Cantacuzino.
  - Dezvoltarea unei bune stări cum rare ori mai văgăuse țara Românească.
  - Buna stare și stabilitate - condiții pt. dezvoltarea unei vieți mai rafinate - gust pt. lux și împodobire.
- Arhitect. Sculpt. pictura - icoanărie - mobilier -
în lucrările sale s-au vădit perfectiune, primese
elemente noi care le dă o caracteristică
impătisire deosebită, un stil nou - brâncoveanesc.

Arhitectură - inovativ în ornamentica

lucru frumoasă, bogate curți

O viață nouă începe la Curtea Domniei Române.

Accesul vieții nouă nu se mai poate desfășura în camerele învechite și incomode ale vechilor case domnești din Târgoviște sau București.

Se aruncă haina feudală și se îmbracă haina timpurilor moderne.

Camera mare spațioasă, obiective structurii

Pridvoră largi, foisoră cu perspectivă asupra grădinilor și heliostecilor.

Mai mult aer și mai multă lumină.

Damenirea de Curtea Domnească se schimbă în Palat. Curțile Brâncovenesti în starea în care se găsesc pot fi încă studiate.

Cea mai veche curte este cea de la Brâncoveni.

1698 Oct. 27 Termină casele domnești din Potlogi în locul unor case modeste găsite lângă biserică. mare ridicată de Brâncoveni cu 14 ani înainte (pt. fiul său mai mare Constantin)

1702 Sept. 20 Termină palatul de la Mogoșoaia (pt. fiu tânăr al doilea Ștefan)

în proporții și stil cu totul diferit de cel de la Potlogi (?) care încă se resimte de influența vechilor curți domnești

Curtea domnească din Lămbăța de Jos ridicată în același stil ca Mogoșoaia, în darămintă la sfârșitul sec XVIII

Se păstrează numai o frumoasă poartă

(olar pînă la ?) (pe mahal Salomita la 7 km de Târgoviște)

Curtea din Doicești este cea mai nouă

(de conceput și toate celelalte) .x 1706

Biserica la 1669 care deja vedea

marile pridvori de 6 m. înălțime strălucite de metereze, cu care, ornicăci la altă curte, Const. V. proiectase în conjurarea curții sale din Doicești

- ne putem merge, precum era obișnuit într-altă timpuri - pentru a prezenta la curtea vechi în altă parte, a făcut curtea la Doicești (St. Grecianu pg. 139)

Biserica are un element nou - pridvorul, cu coloane de piatră

reprezintă metoda de trecere de la curtea simplă de decorație interioară în prima curte de Serban la curtea la Cotroceni - și cele orientative folosite la palatele sale. 14.60 x 8.10 m.

Curtea 140 x 115 m. în mijlocul casei vechi cu pridvorul 1 foisor pe laterala N. 6.20 x 8.10 m.

Idurile Est și Sud împreună înalte cu oșterets și prevăzute cu metereze sunt C.B. Celelalte din Colovan și cărămizi sunt din timpul Bălăscuilor.

Casele mari 20 x 18 m. în obștea pridvoriilor trebuie să fie posterioră 1737

St. Paul
in Nota 4.

Casa din Leordeni

DCMI 1945 pg. 64

Botli semicilindrici

Herești

Tâtarani

Căldărușani

Gomana 1588

Plumbița 1647

Bărbu 1650

Brâncoveni

Câmpulung

Mărgineni

Filipești de Târg

București - Mitropolia

Botli cu penetratii

Golești 1646

Măgureni

Filipești de Târg

Leordeni

Calote sferice

Potlogi

Mogoroiu

Hurezu

Văcărești

Dudești

Bălcești

Bengești

Jilavele

Monumente - Fișe inventar D.M.I.

Ciocănești - Pivniță bolti cilindrice cu dublouri mijloc, sec. XVII.

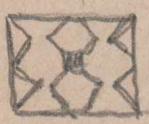
Filipești de Târg - Casa Filipeștilor.

Pivniță - 2 stâlpi centrali - Bolti cu penetrații ascuțitorii în grosimea zidului Vest

Etaj - 2 camere boltite cu lunete

Florești Stâlp central - bolti cu penetrații primele decenii XVII

Mislea bolti semicilindrice - 2 stâlpi mediani cu arcade ca la Brașov

1534 Radu Paisie

1589 restaurare Petru Cercel

Stoenești - Drugănești 1700

casele Târnoaveanu bolti cu penetrații

Mărginenii de Jos între larașiale și Filipești lângă Pivnița

ruine - pivnița semicilindrică cu dublouri

ruine biserică - Pisania în curtea lui

Tănase Frangulea.

N. Ghica Vol. III

- pg 14 Pridvorare pe coloane de piatră
Doamnei, Cotroceni, Dintr'un Lăman
- pg 17 Clopotnița pe pronaos - Cozia
- pg 18 Pridvorul. fără scara.
- pg 66 Boltile
Cantacuzinilor.
- (pg 82) - Decoratia

N. Ghica Vol. IV

- pg 114 Arhitectura civilă
- pg (120) Sculptura în piatră (și pg 125)
Decoratia în stuc.

pg 122 Eugenicala exterioara

Matei Boscorala	1632-1654
Constantin Serban	1654-1658
Mihnea Radu	1658-1659
Grigore Ghica	1660-1664
Radu Leon	1664-1669
Antonie Vodă	1669-1672
Grigore Ghica	1672-1673
Gheorghe Duca	1673-1678
Serban Cantacuzino	1678-1688
Constantin Brancoveanu	1688-1714

1714
1688
- 26
1688
1654
34

Preda Brâncoveanu - Sf

ucis la Târgoviște de seimenii lui Mihnea III Radu
(fiu natural al lui Radu Mihnea), în 1659
înmormântat la Brâncoveni

Papa Brâncoveanu fiul lui Preda - ^{Stanca Cantacuzino}
^{Papa Protoprotopos}

ucis la București lângă intrarea în curtea
Brâncoveanu, de dorobanții răsculați în timpul
lui Constantin Șerban (Cărnul / fiu natural al lui
Radu Șerban), în 1655.

înmormântat la Brâncoveni -

Constantin Brâncoveanu fiul lui Papa. Maria

ucis la Constantinopol în 1714

înmormântat în bis. Sf. Gheorghe - București

- 1698 - Potlogi — Constantin
1702 - Mogosoaia 2 - Stefan
1702 - București -
1706 - Doicești — 4 Matei
1706 - Brâncoveni 3 - Roducanu

W. Jänecke Das Rumänische Bauern und Bauernhaus
Buc. 1918 Cula. p. 60-72

R. Crețeanu Culele și casele întarite de pe Valea Motruului
SCIA 1958 pg 93-117 sfârșit XVIII - început XIX
Casele din Glogova București 1764

R. Greceanu Hereste în
pg 111 P. de Alep "Au fost aduși meșteri țigolitori din
Țara Ungurească și pietre din Țara Turcească
după cum mi s'a spus și în Ungaria toate edi-
ficiile sunt construite în felul acesta

J. Greceanu

pg 143 Analizând casa de piatră din punct de vedere
al stilului arhitectural, se poate recunoaște o vădită
influență orientală, într-o serie de detalii ca: arcul
în arșlada al ferestrelor portanelor, profilul cornișei, etc.
În frontonul portalurilor cât și în profilele de ferestru
gotică și încadrările apar în rolurile influențe
apăsene

Bibliografie. Potlogi

Extras

Gr. Jonescu	Magureni	
N. Drăghiceanu	Doicești	1706
C. C. Jirăscu	Mogșosia	1702
J. J. J. J.	Potlogi	1698
J. J. J. J.	Brâncoveni	1706
P. de Alep. iug.	București	< 1702
Cule. R. Breteanu	Jirăscu (Gr. Jonescu)	
Heresti J. Greceanu		
C. Gane	C. Domnească	(
Castele din Andea	Biró	
N. Jorga	Calători	

N. Longa,

Un palat al lui Brâncoveanu,
in „Floarea damurilor”, I (1906) nr. 1,
p. 39-50, nr. 2 p. 112.

V. Drăghiceanu, De la palatul din
Potlogi, in „Arta română” Ios,
1908, p. 74-77.

- descrierea gicului palatului

Almanachul D. T. T. 1912
latanga monumentelor istorice din jud. Dâmbovita
In administrarea lui C. B. Locasurile Voivodului Buc. 1914
Palatele noastre Domnești-Lucești la Buc. 1916
Jurnalul Militar Buc. 1913
Curțile boieresti galesti in Com. Literara
C. B. conte al negotului Ungar-Princip al Sacerdilor Imperii
Roman Buc. 1916

1899 1890

Vestitorul Românesc, suplimentul
din 22 martie.

- planșele de la palatul din Potlogi

Sulzer, Geschichte ... I, p. 301

- descrierea palatului

- E Endelyi Kástelyok. - Biró József - Budapest
 ref. XVI Transil. 1757
 E fotografi - nr. 8 - Más - Castel Bethlen. carolara (galerii) la etaj cu
 arcade pe coloane. fatada ext.
- R nr. 12. Letetea de Bolla - Castel Bethlen-Haller. Foișor deschis cu
 coloane la etaj. 1615-24 reparari 1769-73
- B X nr. 16 Sân Miclăuș - reg Stalin castel Bethlen. brșaje la salt
 Loggia. arcade pe stâlpi - pe 2 etaje. - (6 arcade)
 motiv central. 1668 rep 1856 Renaștere
 |||||
- R nr. 18 Bahnea reg Stalin -
 Foișor pe stâlpi la etaj.
- B X nr. 19 - Vörösmarty reg. A.M. castel Daniel
 Loggia centrală
 arcade pe coloane. |||||
- R nr. 20 Oguz castel Beldi - Mikes.
 Foișor cu arcade pe stâlpi

Teate în arhitectura înfl. renaștere și baroc

- * Castelul din Saramut - construit XVI - forma actuală, Trinitat Gh. Rakoczi
 (1657)
 Hunedoara - loggia
 Hornis - Rakoczi - Bethlen carolara
 1545 adăugiri sec XVII Renaștere
 Pavilionul portii - XVIII reinter
 volut. - baroc

Inventar reg. Mures

- Sân Paul Castel Haller reconstruit 1711 plan în U. latvile
 intrare galerii boltite cu arcade - baroc
- * 2. Urmény - Castel Szanffy 1646 - partat cu portic, etaj cu loggia
 Brâncovenesci castel Kemény. Kemény 1555 rep 1944
 corte inter. cu galerii pe 2 nivele. Renaștere
- Gănești-Seuca castel Bhekey - Rothenthal XVIII baroc
 etaj cu loggia

Amason bis. ref Făgăraș motive vecheri Brânc.

pg. 63. Palatele și conacele brâncovenesti, cu toate că sunt de dată relativ recentă și au fost foarte numeroase, totuși sunt păstrate numai în mic număr, fiind ruinate și arse de turci, cu ocazia prinderii și uciderii lui Brâncoveanu.

pg. 65 -- de (construcțiile din mănăstiri) puteau constitui pentru domni și familii lor un loc de refugiu în împrejurări grele sau un loc de popas la un drum lung.

1. În schimb sunt menționate Domni și surorile

pg. 81. Prin unele detalii cum sunt de ex. deschiderile largi ale ferestrelor (?) de la etaj, ornamentarea cadrelor de uși și ferestre, prezența pridvorului deschis de lemn și a cornișei și brâului de cărămidă ea aparține veacului al XVII-lea marcând începutul unei etape noi în arhitectura moldovenească, pe care o reprezintă o serie de monumente importante (Dragomirna, Trei Erachi, Cetățuia) unde se găsesc locuințe spațioase și luxoase, --

St. Balș Vechi locuință boierească din Iași

pg. 83 Din starea de ruină în care se găsesc, albea câteva fragmente de pictură, stucatură sau sculptură păstrate întâmplător între dărâmurile ne arată multul nivel artistic la care ele puteau ajunge.

pg. 85 Incăperi puțin suprațuse pe mai multe etajuri, ziduri groase străpunsă de înguste metereze, uși plin și masive de stejar găvordit cu grinzii de lemn lucând în grosimea zidăriei --

-- Erani construite în aceiași epocă începătoarele case de țară ale boierilor mari, care prin rangul și posibilitățile lor erau mai ferici de asemenea primejdii, fie că se puteau adăposti din timp în oraș sau la mănăstirile din munte, fie că dispuneau de un numeros personal de pază

Casa din Bălcești ~ 1732

T. Voinescu   Note asupra curții și bisericilor din Băjești
SCIA 1957 1-2

Epoca de tranziție ce decurge sfârșitul domniei lui Matei Basarab
de urcarea pe tron a lui Șerban Cantacuzino, prăvălirea de tulburări
interne înțelimitate de rivalitatea partidelor boieresti, epocă în care
domniile sunt scurte, este în general socotită ca neplăcută manifestă-
țiilor artistice.

17.83   Rivalitatea dintre cele două partide boieresti: Cantacuzinii și Bodeții.
În jurul lui Constantin Postelnicul se formează un partid politic condus de
Logofătul Radu Cratulescu și Banul Mareș Bojescu

17.84   cadru fastuos și de un înalt nivel artistic din casele Cantacuzinilor
Clădire   Cornet ? 1666   P.   Radu Leon
Băjești   Pictura 1669   Antonie Vodă din Pojești
(când a fost numit Ban al Craiovei)

vt. Arhitectura exterioară vezi Patroaia.

Dominatia austriacă în Oltenia (1718-1739)

C.C. Giurescu - Istoria Românilor. III - Partea doua. ^{giurescu} Ed. 1946

17.758 - Călătoriile erau nu numai păzitori ai grantei, dar și purtători (curieri) de vesti. - Matei Basarab și trimetea tot la două săptămâni și uneori chiar săptămânal la Torigrad.

17.782 Const. Cantacuzino stolnicul Padova - Venetia
Mihai Cantacuzino " 12 tineri trimisi la studii la Venetia de Const. Cantacuzino. " 3 ani.

17.977 Stilul Brâncovenesc.
Pesera levin italian sau dalmatin Brâncoveni
Vucășin Caragea dalmatin sau sârbeț pietrarul Ituregu
Iotracie lemnarul "
Manea zidarul "

17.989 Paul de Alep.
Palatul din Filipești. " se alecăuiește din clădiri princiare care rimesc simțirea, fiind mai frumoase decât edificiile din orașe "
" Are o baie elegantă a cărei marmură e superbă, apa care o alimentează este adusă din râu cu ajutorul roților; aceleași roți udă și grădinile de gorgonat și frumoasele livezi de pruni.
" Se găsesc acolo (Munteana) case construite ca la Constantinopol, căci toți boierii au sate în care posedă clădiri splendide.
Fiecare are întotdeauna lângă casa sa o mănăstire mare, înjestrată cu daruri.
Când unul din ei e măgilit din slujbă, se retrage pentru restul vieții în satele și în folatele sale.

Măgureni
Brâncoveni
Caracal

Const. Brâncu - supranumit "Altân Beg" - Prințul de aur -
55 sate întregi 56 moșii 5 rânduri de case - numeroase vie.
Structuri la Potlogi asemănătoare cu Fundeni - pobeții aceluș meșter - și cu motivele picturale din Doicești.

Sasi ghega II 1141-1162

Tătarii 1241

Teutoniai Bela III 1211-1225

C.C. Giurescu

Istoria Românilor

Ed.

19346

Principatul ungaresc de Severin este distrus în 1247 împreună cu alte posesiuni, cavalerilor Joăniți. După 1291 cea mai mare parte a Banatului Severinului ajunge în stăpânirea voevodilor munteni.

Lovistea - Document din 1311 prin care regele Carol Robert întorește lui Nicolae de Tâlmăciș fiul lui Corlaod, stăpânirea peste țara numită Lovistea, de la apa hotărâului care se varsă în Olt. În document se mai amintește că Nicolae o are de la tatăl său căruia i-a fost distrusă de principele de coroană Bela în 1233 și întorțita de vice regele Ștefan în 1265. - Se reproduc și diplomele din acești ani.

Cercetările din ultimul timp au dovedit însă că documentul din 1311 este un falsificat alcătuit probabil între 1374 și 1387. Așa încât nu mai poate fi vorba de o încercare reală de pătrundere peste Carpați a statului ungar în această regiune.

19348

castrum munitissimum - construit de cavalerii Teutoni "dincolo de munți" (document din 1231)

1228 Episcopatul Cumaniei - dispare la invazia Tătariilor

1241 Năvălirea Tătariilor

1247 Diploma regelui Bela IV acordând drepturile cavalerilor Joăniți (Ordinul Ospitalier)

"Țara Severinului, cnezatele lui Ioan și Farcup până la Olt în afara cnezatului lui Litovoi Voșvod-ilem" "întreaga Cumanie de la râul Olt și de la Alpii Transilvaniei în afara de țara lui Seneslau Voșvod"

Plecarea Joăniților pe la 1260 după care decădă așez. menționată. Banii ungari de Severin până în 1291

1247 Seneslau

1324 Basarab fiul lui Tihomir

1301 + Andrei III ultimul rege Arpașian

1307 Carol Robert

Istorie

1686	Turcii pierd Buda	1687	Mohaci
1688	Turcii pierd Belgradul		
1697	Zenta		
1699	Pacea de la Carlovit		
1703	Ahmed III numit Sultan		
1709	Poltava	Carol al XII-lea	se retrage la Bender
1711	Petru cel Mare intra in Moldova pana la Prut		
"	Julie	batolia de la Stamilesti	
21	Julie	Pacea de la Prut	
1714	Fuga lui Carol al XII-lea	prin Germania in	
		Suedia	
1716	Peter Varadin		
1718	Tratatul de la Passarowitz		

	Sultani		Franta		
38	1649	Mahmud IV	Louis XIII	1610	33
4	1687	Solimnan III	Louis XIV	1643	72
4	1691	Ahmed II	Louis XV	1715	59
8	1695	Mustafa II	Louis XVI	1774	20
27	1703	Ahmed III		1793	
	1730	Mahmud I			

17. 70. Moldova sec. XVII

Construite din cărămida sau cărămida amestecată cu piatră pe fundatii solide de bolovani de râu și piatră cioplită, casele boierești erau ridicate în mijlocul unor incinte marginite înolește cu ziduri de-alungul cărora, spre interior, se înșirau o serie de clădiri anexe.

Cetățiuș

Locuința proprie gîsă, cuprinsă într'un parter înalt ridicat de obicei deasupra unor pivnițe spațioase boltite, se înfățișa sub forma unei grupări compacte de încăperi, majoritatea acoperite cu bolti și dispuse de o parte și de alta a unei săli mediane.

Plastică decorativă a acestor clădiri se reducea în exterior la câteva elemente de detaliu - profile de soduri și corinze, rame de uși și de ferestre, câteodată executate în piatră. În interior se foloseau pt. înbrăcarea peretilor unor încăperi plăcuțe de ceramică smălțuită sau simplă și către sfîrșitul veacului, de bună seamă în urma - 'contactului' meșterilor moldoveni cu arta Țării Românești, boltile de intersecție cu lunete și ornamentele de stuc, acestea împodobind de regulă boltile, dar câteodată și peretii

Primo 1/2 sec XVII

Lordache Cantacuzino

Serbești - Pribesti - A doua 1/2 sec XVII - Rosetești

Pascani - Ioleu - Cantacuzino

Cetățiuș - Cpt. Ducea 1672

Foșoare tradiționale arhitecturii populare

Tgoviște Palatul Petru Cercel

Strehaiia 1645

17 80

Brașu median - regula generală la toate bisericile sec XVII - XIX.

Pg 81

Ritmul creațiilor încadrate de cindruce scoase în relief, se detașează pe un zid tencuit, cu decor săriat și zugrăvit în roșu imitând nu numai ordonanta de fași de cărămidă aparente și zone tencuite caracteristica monumentelor din a doua 1/2 sec. XVI, dar și rozetele decorative de piatră de la C. de Argeș. Dintr'un Lemn, Strehaiia, Clocoșov, Coliba.

pg. 105 Băjești 1666 (Gregorie Ghica 1660-1665)
 Ideea contării și realității unei simetrii a volumelor
 Componente în raport cu o axă longitudinală, care stă la baza
 compoziției nu numai a fisericii, ci și a întregii incinte în
 mijlocul căreia este plasată aceasta

17113 Arhitectura civilă

pg. 116 Palatul mitropolitilor de la Târgoviște (Paul de Alep)
 "Apartamentul mitropolitului de gârea la etaj și era
 accesibil printr-o scară exterioară lungă ridicată pe arcade"
 -- o mare cameră de primire lungă și lată, cu o masă imensă
 în mijloc, cu o sobă de olane colorate și cu numeroase
 ferestre arcuite; o încăpere specială pentru păstrarea
 țeravului; o cameră de primire cu o galerie exterioară
 arcuită deasupra (probabil logie) care dădea spre
 o mare grădină în care se putea călători direct de aici pe o
 scară.

pg. 120 1640
 Briașcoveni Casa egumenească - Pivniță boltită cu
 semicilindrii întăriți cu arce dublouri.
 Plumbuita Casa domnească 4 compartimente boltite
 cilindric, cu stâlp central
 X Bucătăria cel mai vedu exemplar
 de acest fel.
 Brebuș două compartimente cilindrice cu
 dublouri și un șir de arcade centrale.
 Câmpulung Casa domnească. Poldi cu lunete pe
 console.

1654-58 Mitropolia Bucureștilor Palatul mitropolitan
 Pivnița 2 compartimente boltite în semicilindru și
 2 stalpi centrali cu dublouri,

19.126

Toată de modul cum au fost compuse și de formele date anexelor, ansamblurile mănăstirești ridicale către sfârșitul sec. XVI și începutul sec. următor marchează un progres vădit. Tendința de urmărirea a unor reguli de compoziție legate de cântarea unei simetrii, a unui ritm compozițional și a unei unități de stil, se precizează net în ultimii ani ai veacului al XVII. Mestarii nu se mai bazează nici pe accidentele, nici pe formele neregulate ale terenului, ci adaptează terenul la compoziția lor arhitecturală transată în forme regulate, cu axe vădite de simetrie. Întreaga compoziție a ansamblului este dominată de un spirit de ordine, reflex al școlii Renașterii sosit aici cu întârziere, sugerat probabil și de unii din boierii care vor fi văzuți monumente aparținând acestei stil în Italia, dar mult mai ușor de explicat prin schimbul de experiență dintre meșterii Țării Românești și cei ai Transilvaniei cu care în această vreme se întrețineau frecvente legături politice și culturale și unde principiile de compoziție și formele arhitecturii Renașterii stăduseră roade importante încă din veacul anterior.

Prima, pare a fi Băjești - meșter zidar Dragomir - 1666

Exemplul cel mai reprezentativ, bine înțeles și rezolvat, care pune în evidență cu toată claritatea noile principii compoziționale precum și progrese meșterilor epocii în ce privește o justă rezolvare funcțională și o îmbinare a acestora într-un ansamblu monumental, corespunzător și ca forme arhitecturale și ca plastică decorativă este mănăstirea Hurezu 1690 Pivote cu calote

Mănăstirea zidar, Caragea pietrar, Istrele Lemnar.

Experiența redată cu respectarea mult mai riguroasă a principiilor compoziționale simetrice, de meșterii de la Antim 1715

Bolți cu lunete

Monumentul cel mai complex în domeniul arhitecturii ansamblurilor mănăstirești a fost Văcărești 1716-21 N. Navrocordat

18.000 m². Bolți rezultate din intersecții de cilindri cu muchiile intrate și lunete. Bucătării - Trompe de colț suprapuse

Palatul Pivote cu stâlpi central și 4 calote.

17-138 Problemele din ce în ce mai complexe, au fost rezolvate folosindu-se, alături de datele furnizate de tradițiile arhitecturii populare locale și unele elemente și procedee compositionale constructive și plastice preluate, direct sau indirect din Țara de Jos sau de la alții.

Doi evoluții paralele - Noștințele mai puțin pretentioase ale boierilor de rang mai mic
- Alții, de viață pe lux și de prestigiu a marilor boieri.

Pretenții noi de trai și condiții de trai mai bune, depășind strictele nevoi de adăpostire și apărare

Este de la sine înțeles că mijloacele materiale de care a dispus fiecare proprietar au condiționat mărimea, felul și locația fiecărei construcții,

17-139 Redignarea de mână și priceperea meșterilor locali, casele primei categorii sunt în esență o formă evoluată și mai amplă a casei țărănești. 1640 - Golești

1650 - Cămpulung - casa egumenască
1653 - Cotoșeni - casa boieră

firmită - parter cu loggia
firmită - boltă semicilindrică cu dublouri
juxtapunere spațiului în spațiu, a 2 locuințe de tip popular camere cu boltă semicilindrică cu intersecții cu muchiile intrate și lunete.

A doptarea acestor bolti trebuie pusă în legătură cu schimbul de experiență dintre meșterii Țării Românești și cei ai Transilvaniei.

În acest din urmă principat bolti de genul acesta au fost folosite încă din a doua jumătate a secolului al XVI-lea și în mod curent în tot secolul al XVII-lea. Castel Orș 1559.

17-140 Casele foarte mari clădite cu lux și bogăție, erau adesea palate. Multe din ele, în a căror arhitectură elementele principale sunt în marea lor majoritate românești tradiționale, au fost concepute sub influența unor modele occidentale, dar și a modului de viață turcesc ale cărui elemente începuseră a se face simțite în moravurile boierimii încă din prima jumătate a secolului XVII.

Majoritatea au dispărut (Toti boierii țării posedă vile admirabile din punct de vedere al arhitecturii - Paul de Alep.)

pg 143 Filipești de Târg.
Hercești (Scări exterioare . Lipsă de soare)

Tendințele de realizarea a unor reședințe somptuoase influențate și mai mult, mai ales în decor, de unele exemple turcești se accentuează în a doua 1/2 secol XIX Măgureni 1667-1671 -

Plan complicat . Loggia - decorative în stuc și arabescuri cu modele luate din lumea orientului musulman.

pg 146 Const. Brâncoveanu.
Reprezentant tipic al clasei dominante boierești, apăsător către viața de lux

Unele detalii decorative amintesc arhitectura Stoliei de Nord
Denumirea de "palat" în loc de "casă"

Palatul vechii curți domnești din București.

În mijlocul grădini se găsea un fântân.

pg 147 O cercetare atentă ne arată că acest tip de palat nu este altceva decât o dezvoltare o amplificare a casei boierești tradiționale, care și ea la rândul ei a rezultat din dezvoltarea și transpunerea la o scară mai mare, a casei țărănești locale.

Mogoroașe Compoziția clară, regulată a locuinței principale și a clădirilor anexe. Forma generală rectangulară a curții. Clădirile toate dispuse în plan, simetric în raport cu o axă principală de compoziție.

pg 149 Aportul venetian este minor. Loggia

pg 150 Folosind schema tradițională a casei boierești, mesterul, probabil același ca la Potlogi, a dezvoltat ideea distribuției interioare de la Măgureni. Atenție deosebită la "loggia"
Valoarea ca plan, echilibrat ca volum, bine proporționat.

pg 153 Rădăcina bogatei experiențe câștigată de meșterii locali cu prilejul zidirii palatelor Brâncovenesti se oglindesc în numeroase alte spațioase clădiri de locuit ale vremii.

• Casa egumenască de la Dintr'un Lemn
Scări exterioare, fântân, loggia.

Fațadele simple, se evidențiază prin două elemente arhitecturale
Intrarea în fațada principală și loggia în fațada posterioară.

pg 156 Palatul Munt. Văcărești Pivnița - calote cu stâlpi centrali
Etaj - bolți cu muchii intrate și lunete

pg 159

Tehnică, construcția, decorativă

Evoluția formelor și a principiilor compoziționale a fost însoțită de o evoluție a tehnicii și decorativei. Înceată, corespunzătoare dezvoltării vieții economice.

Legătura strânsă dintre componentele principale ale arhitecturii, adică unitatea dintre funcția clădirii, formele arhitecturale, procedeele tehnice folosite pentru realizarea lor și plastica decorativă, conferă acestor monumente o valoare artistică deosebită.

În prima 1/2 sec XVII domina bolta semicilindrică și cu pila pe pământuri. În a doua 1/2 se generalizează cupole și turle pe arce în console de origine moldovenească. (Stela) Se generalizează bolțile cu muchii intrate (mănăstirești) și luneta. Se folosește curent trompa de colț.

Solduri profilate, brăie, cornise de cărămidă

Decorativă bogată, limpede, compoziții variate, execuție îngrijită unitară subordonată arhitecturii

Funduri sagunice - subiecte fără natură religioasă - pictură decorativă impregnate de motive populare.

Interior Accentul pus pe stucatură și pictură,

Potlogi pereții împărțiți în panouri dispuse simetric față de ușuri. Câmpurile umplute cu ornamente. Fondul albastru.

pg. 169

Este greu de spus dacă este vorba de un aport nou de modele venite din lumea orientală (persano-turcă) prin mâna vre-unui meșter sau mai degrabă prin intermediul unor obiecte de lux (texturi, covoare, manuscrise) aduse de boieri din Constantinopol.

Sau o dezvoltare și continuare a unor ornamente cunoscute din prima 1/2 a secolului - palatele cantacuzinilor

Asemenea, există o asemănare izbitoră între Potlogi și Fundeni cu panoul scării cafasului lui Domneasca din Tgoviște (prima 1/2 XVII)

Decorativă de caracter civil folosită și în fațadele bisericilor. arată tendința pătrunderii elementelor laice în arta decorativă religioasă; Nu folosit la palate și

Pictură murală (Tgoviște, Negosocia - P. de Alep - de caracter monumental.

1769 Sculptura de piatră cuneastă o mare înflorire.
 Arhitecții începând cu sec XVII au luat deseori de model decorul exterior
 din arcade oarbe cu ciubruce rotunjite așezate în relief de la C. Argeș.
 - Tot așa cioplitorii, către 1/2 sec XIX încep împodobirea ușilor și ferestrelor
 cu cioplituri geometrice și florale folosite la început sec XVII.
 La influența C. Argeș se adaugă un nou import de artă orientală, venită
 prin meșteri veniți din Armenia, fie direct, fie prin Moldova.

Plumbrita - Golești -

și sub C. Brâncoveanu meșteri noi de școală italianescă R. Sărat - Simaia
 Coltea (Mira) portaluri

1777 Solie încadramentului nu este nouă. Noi sunt tehnica lucrului și
 motivele decorative (ornament vegetal împletit, în locul motivelor geometrice)
 Ex. Brădești - Golești - combinație neobișnuită între amândouă.
 Capitele = influență italianescă.

Transilvania sec XVII - început XVIII

1779

Începuturile Renașterii în Transilvania - 1500

- intervenția unor arhitecți italieni
- atelierul meșterilor pietrari locali - mult mai activ în sec XVII
- Este vorba de clădirile mari ale clasei dominante.

Castelele feudale. - castele cetăți

- 1- castele cetăți castele locuință
 Toate păstrează în fortificarea de ansamblu a unor clădiri fortificate
 bastioane, eremele, etc care se păstrează sub formă de elemente
 decorative nemai fiind funcționale.

Primele 1/2 XVII Făgăraș - Brașovul de fier - Medieșul Aurit - Lăzarea - Oradea
1625 1630 (locuință)

trăcerea către castelele

- 2- castele locuință tip italian - plan regulat, simetric - Bontida - Șerut
 tip compact Cetatea de Baltă - Deva - San Miklaus
 Șerut parter boltit - Etaj țărănesc - Loggia 1668-75

sfârșit XVII castelele primesc fortificații exterioare - ziduri tubluri

1720-1775 Noua etapă istorică.

- 17209 - Integrarea din ce în ce mai accentuată a Țării Românești și Moldovei în sistemul politic și economic otoman - Fanariotii
- Guvernarea habsburgică în Transilvania

17222 Arhitectura civilă

casa ghica (vezi Songhicaa Opere + Buc 1956 pg 302-3).

- " O sală mare cu odăi în dreapta și stânga, cu tunji în cui și care se comunica cu celelalte părți ale edificiului... cu scosuri în toate părțile și sacrasie, fiecare odăie cu ferestre spre 3 părți ale lumii, cu treacărea ieșită în afara de o 1/2 stânga, având în jurul curții mari un perimetru cu zid bolovanit mare și gros și porți boltite cu ferestre de sticlă deasupra.

Trifești - Trunchia croită "pe forme de Torigrad" cu meșteri anume aduși de acolo. Grijore Ghica (nu mai există)

Fânteni s. Spriștea 1765 Golia 1766

Cule

17235

Transilvania

după 1700 apare stilul baroc,

- stăruință - medieval anarhică a nobilimii
, modern-centralistă a împăratului și bisericii.
L. întei în arhitectura militară.

Clitoni Const. Bătrâncescu

~~1693~~
1705 - M. rea Bruta (Vilcea) - reparatii 1705-1706, finituri 1693-94

1702 Schitul Bărbăntesti - Poroia (Dâmbovitza) - reparatii 1702
(Chantier - centru 180?)
Dintre 14. 21x

1683 M. rea Bruta (Vilcea) - reparatii 1683 la br. mare - societate
de catolici n. 1838, datin. 1845, reparatii 1848-1851

1699
1700 M. rea Brâncovei (Olb) - br. mare - const. 1699, zugrav. 1700
Bătrâncu - luc. la casele domnesti?

1700 Episcopia Buzănești - refacere prelat episcopale c. 1700

Casele domnesti Caracul (Olb) - reparatii la casele domnesti

Case la Cocorăști (Prahova) (Clitoni)

1710 - M. rea Cozia (Vilcea) Curtea - curtea a bazei aghiazmetan.
la actualul de la NE. 7 cam a fost (după 1700 și 4 bung. 1710). pe br. mare, Bătrâncu.

Casele domnesti din Cradova - const. prob. pe temelii foste
case de carantinatori, repar. și refac. 1716, 1889

1713 - M. rea Dealu (Dâmbovitza) - reparatii și zugr. c. 1713

1706 Biserica și casa din Porcesti (Dâmbovitza) - 1706

1696 Cismina la Focșani (Vrancea) - 1696 (dup.?)

1705 - M. rea Jura la Kalini (Mehedinti) - zugrav. 1705 (după 180?)

1690-99 M. rea Horezu (Vilcea) 1690-1699 (paradossal 1696-?)

beton - 1696-1699, zugrav. (1696-1706)

1696 M-reș Marmul (Vilcea) - reconstr. 1696, zugr. 1699

? Cămin Obilenti (Jfou) (mine) (Valea Argovei)

Conac la Pitesti (Argeș) (dist.)
→ în scutul Piteștilor

Pod și conac la Podul Dâmbovită (Argeș) 17ii (podul deșp.)

Casa și biserică Pătologi (Dâmbovița)

1690-96 M-reș Adomicea - Rm. Sărat - constr. 1690-1696

1709 Bis. la Ștefan cel Mare - Rm. Sărat - refec. de 4 fațete
în ans - 1704, dăruire și reparată 1888-89.

1692 - M-reș Sadova (Dolj) - volanță 1692-93,
refec. și parte 1793-1801, minele

Cămin Tâlcuș (Dâmbovița) (dist.)
- (con. Anonim)

1696 Conac la Idciu (Buzău) (dist.). Anu - 1696.

1697 - M-reș Tugov (Jfou) - reparată dinții (anta 1697)

1693 - M-reș Ștefănești (Mehedinți) - predon ^{his.} ord. 1693

- Cuștea domnească - Tugoviște - adăugări la palat; fiasco
gen. II.

1697-8 Bis. domnească - Tugoviște - proctura și repar. 1697-98

1697 - Bis. Sf. Dumitru - Buzău, Tugoviște - reparată, pred. 1697

1705-7 Bis. în cin. D. Necușka Mor - Buzău 1705-1707

1708 Cuștea domnească - Buzău (Cămin fiasco - dist.)
Cămin Buzău (1708) - dist.
M-reș Ș. Sărat - reparată (1697-98) (dist.)
Magyaróvár (palat, M-reș)
1702 1688

Sărbătoare de laș (Făgăraș)

Făgăraș - bis. Sf. Nicolae

Porona Mărmurii